

Piotr Szajner
Konrad Walczyk

**KONIUNKTURA W ROLNICTWIE
III KWARTAŁ 2017**

ISSN 2392-3741

Badanie okresowe nr 116

BADANIA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ INSTYTUTU ROZWOJU GOSPODARCZEGO SGH

Rada Programowa:

Elżbieta Adamowicz (Przewodnicząca), Joanna Klimkowska (Sekretarz), Andrzej Kowalski,
Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, Janusz Stacewicz, István János Tóth

Komitet Redakcyjny i adres Redakcji:

Konrad Walczyk (Redaktor naczelny)

Piotr Szajner

Anna Jacygrad

ul. Madalińskiego 6/8, 02-513 Warszawa

<http://www.sgh.waw.pl/instituty/irg>

Wydawnictwo:

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa

*Opracowanie powstało w wyniku wspólnych badań Instytutu Rozwoju Gospodarczego SGH
z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB*

Publikacja została zrecenzowana zgodnie z wytycznymi MNiSW

©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2017

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISSN 2392-3741

Nr Rej. PR 18392

Informacje zawarte w niniejszym biuletynie oparte są na wynikach ankietowego badania koniunktury nr 116. W badaniu uczestniczyło 2118 gospodarstw rolnych. Metoda badawcza opisana jest na stronie <http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/koniunktura/Strony/metody.aspx>.

SPIS TREŚCI

I.	OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA.....	4
II.	WYNIKI SZCZEGÓŁOWE	6
	1) Wskaźnik koniunktury	6
	2) Nastroje gospodarstw rolnych	9
	3) Przychody pieniężne.....	12
	4) Oszczędności	15
	5) Zadłużenie	18
	6) Zakupy nawozów mineralnych	21
	7) Zakupy pasz treściwych.....	24
	8) Zakupy środków ochrony roślin.....	27
	9) Inwestycje w maszyny i urządzenia.....	30
	10) Inwestycje w budynki i budowle	33
	11) Dostępność kredytów preferencyjnych	36
	12) Zamiar wzięcia kredytu	39
	13) Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego	42
	14) Zaciągnięcie kredytu rynkowego	45
III.	SUMMARY	48

I. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA

1. W III kwartale 2017 r. koniunktura w polskim rolnictwie ponownie poprawiła się, czemu sprzyjały i pogoda, i dobra koniunktura na rynkach światowych. Poprawa koniunktury rolnej w Polsce trwa nieprzerwanie już półtora roku. Wartość wskaźnika koniunktury IRG SGH (IRGAGR) wzrosła o 7,9 punktu, z poziomu -0,6 pkt do +7,3 pkt. Poprawa wynika przede wszystkim ze wzrostu przychodów gospodarstw rolnych – wartość wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych, jednej ze składowych IRGAGR, zwiększyła się aż o 11,2 punktu, z poziomu -6,1 pkt do +5,1 pkt, odpowiadając za 95% przyrostu wartości ogólnego wskaźnika koniunktury rolnej. Pozostałe 5% jest skutkiem poprawy nastrojów rolników – wartość wskaźnika zaufania, drugiej składowej IRGAGR, jest wyższa od wartości sprzed kwartału o 1,1 pkt i wynosi obecnie 10,5 pkt. W skali roku wartości wskaźnika koniunktury i obu wskaźników cząstkowych wzrosły o, odpowiednio: 14,2, 15,2 i 12,3 pkt. Wszystkie trzy wskaźniki niemal osiągnęły swoje historyczne maksima. Wzrost przychodów gospodarstw rolnych przekłada się na poprawę ich sytuacji finansowej – więcej oszczędzają i zmniejsza się ich zadłużenie. Zwiększają również zakupy obrotowych środków produkcji i inwestycje, chętniej sięgając przy tym po kredyt. Są bardzo optymistycznie nastawieni (odsetek gospodarstw rolnych, które „ze strachem” patrzą w przyszłość wyniósł zaledwie 10,1%, a niższy był tylko w 2007 roku, który w historii badania był dla polskiego rolnictwa najlepszy). Jeśli sprawdzą się przewidywania rolników, w przyszłym kwartale wskaźniki aktywności rolnej osiągną rekordowo wysokie wartości.

2. Poprawa koniunktury jest powszechna. Wzrost wskaźnika – zarówno w skali kwartału jak i w skali roku – zanotowano dla wszystkich wyróżnianych grup gospodarstw rolnych. Najsilniej poprawę koniunktury odczuły gospodarstwa: największe, tj. o powierzchni ponad 50 ha (wzrost wartości wskaźnika IRGAGR o 11,4 pkt), położone w makroregionie zachodnim (o 12,4 pkt), prowadzone przez rolników w wieku 31-45 lat (o 10,7 pkt), z wykształceniem średnim i pomaturalnym zawodowym (o 8,6 pkt), zajmujące się uprawą roślin wieloletnich (o 15,9 pkt).

3. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych¹ wzrosła o 5,7 pkt w ciągu kwartału i wynosi +0,3 pkt. Jest o 13,9 pkt wyższa od wartości sprzed roku. Głównym powodem wzrostu przychodów pieniężnych były względnie wysokie ceny produktów rolnych, głównie mleka, ale również owoców, spowodowane mniejszą podażą na skutek wiosennych przymrozków. Korzystne ceny skupu to także wynik poprawy koniunktury na rynkach zewnętrznych.

Kwartalny wzrost wartości salda odnotowano dla niemal wszystkich badanych grup gospodarstw rolnych; największy dla gospodarstw położonych w makroregionie zachodnim (o 23,0 pkt), o powierzchni 7-15 ha (o 11,8 pkt), prowadzących działalność w zakresie uprawy roślin wieloletnich (aż o 41,9 pkt), prowadzonych przez osoby w wieku do 46-60 lat (o 9,5 pkt), z wykształceniem średnim i pomaturalnym zawodowym (o 8,0 pkt). Niższą wartość salda niż kwartał temu zanotowano dla gospodarstw położonych w makroregionie środkowozachodnim (o 4,7 pkt), zajmujących się rozmnażaniem roślin (o 40,3 pkt), prowadzonych przez osoby starsze, w wieku powyżej 60 lat (o 5,6 pkt), z wykształceniem wyższym (o 8,8 pkt). Rolnicy spodziewają się dalszego wzrostu przychodów w IV kwartale br.

¹ Salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych nie należy mylić ze wskaźnikiem wyrównanych przychodów pieniężnych. Wskaźnik jest średnią ważoną czterech sald: salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu, w którym wskaźnik jest liczony, oraz salda diagnostycznego i salda prognostycznego z okresu poprzedzającego. Jest więc niejako „obciążony przeszłością”. Taka konstrukcja ma na celu osłabić jego podatność na silne wahania poszczególnych sald pod wpływem czynników nadzwyczajnych i działających krótkotrwale.

4. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o oszczędności gospodarstw rolnych zwiększyła się o 5,9 pkt do poziomu -22,0 pkt. Jest wyższa niż rok wcześniej o 10,2 pkt. Poprawę odnotowano prawie we wszystkich grupach gospodarstw rolnych; największą w położonych w makroregionie środkowowschodnim (o 9,8 pkt), o powierzchni do 7 ha (o 8,5 pkt), zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 24,9 pkt), prowadzonych przez osoby w wieku 46-60 lat i powyżej 60 lat (po 8,4 pkt), z wykształceniem średnim i pomaturalnym zawodowym (o 8,4 pkt). Spadek wartości salda zarejestrowano jedynie dla gospodarstw rolnych położonych w makroregionie południowym (o 4,0 pkt), prowadzących działalność w zakresie chowu i hodowli zwierząt (o 3,6 pkt) i prowadzonych przez osoby z wyższym wykształceniem (o 6,3 pkt). Rolnicy przewidują dalszy wzrost oszczędności w następnym kwartale.

5. Poprawił się stan zadłużenia gospodarstw rolnych. Wartość salda jest niższa² niż przed kwartałem o 1,2 punktu. Zmiany wartości salda były zróżnicowane między poszczególnymi grupami gospodarstw rolnych. Największy spadek zadłużenia zanotowano w makroregionie zachodnim, w gospodarstwach o powierzchni 7-15 ha, prowadzących działalność mieszaną, kierowanych przez osoby w wieku 46-60 lat, z wykształceniem wyższym. Najbardziej pogorszył się stan zadłużenia gospodarstw położonych w makroregionie południowym, małych (o powierzchni do 7 ha), zajmujących się rozmnażaniem roślin i prowadzonych przez osoby w wieku 31-45 lat. Rolnicy spodziewają się dalszej poprawy stanu ich zadłużenia w kolejnym kwartale.

6. W ciągu kwartału wzrosły wartości sald odpowiedzi na pytania o wielkość zakupów: pasz treściwych i środków ochrony roślin o, odpowiednio: 3,0 i 6,0 pkt. Nieznacznie, o 0,2 pkt, zmniejszyła się wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość zakupów nawozów mineralnych, pozostaje jednak dodatnia (+1,9 pkt). To trzeci kwartał z rzędu, gdy rosną zakupy obrotowych środków produkcji. Wzrost odnotowano dla większości wyróżnionych grup gospodarstw domowych. Obecne wartości sald są wyższe niż przed rokiem o, odpowiednio: 7,2, 10,9 i 12,6 pkt.

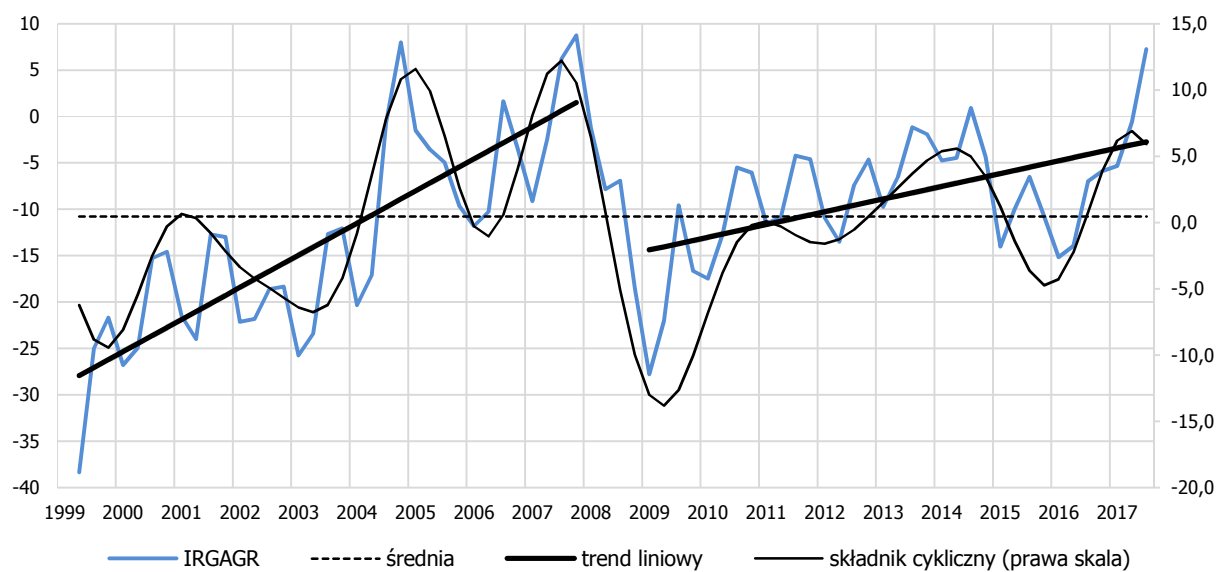
7. O 1,0 punkt proc., do wysokości 41,7%, zwiększył się odsetek gospodarstw, które zamierzają dokonać zakupu maszyn i urządzeń rolniczych, zaś odsetek gospodarstw, które planują dokonać inwestycji w budynki i budowlę, wzrósł o 0,8 pkt proc. i wynosi obecnie 19,4%. Nastawienie proinwestycyjne rolników najwyraźniej widoczne jest w skali roku – oba odsetki są wyższe niż rok temu o, odpowiednio: 2,0 i 2,6. Największy rozmach inwestycyjny wykazują gospodarstwa zajmujące się uprawą i rozmnażaniem roślin oraz położone w makroregionach północnym i środkowozachodnim.

8. W dalszym ciągu rośnie dostępność kredytu preferencyjnego – odsetek gospodarstw wskazujących na łatwość w jego uzyskaniu zwiększył się z 77,5% do 80,3%. Towarzyszy temu wzrost skłonności do finansowania produkcji rolnej z kredytu – odsetek gospodarstw rolnych, które zamierzają zaciągnąć kredyt, zwiększył się z 23,5% do 25,6%, zaś odsetek gospodarstw, które już zaciągnęły kredyt na warunkach preferencyjnych wzrósł o 2,0 pkt proc. do 36,9%. Obniżył się natomiast odsetek gospodarstw, które wzięły kredyt na warunkach rynkowych (o 0,7 pkt proc.).

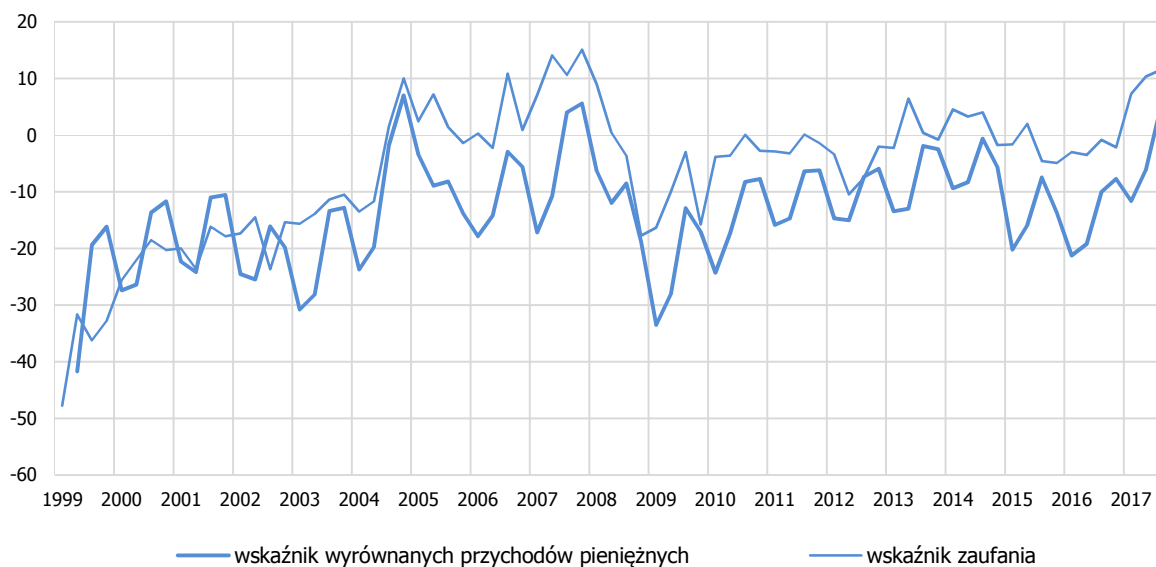
² W przypadku tego pytania spadek wartości salda oznacza poprawę sytuacji.

II. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

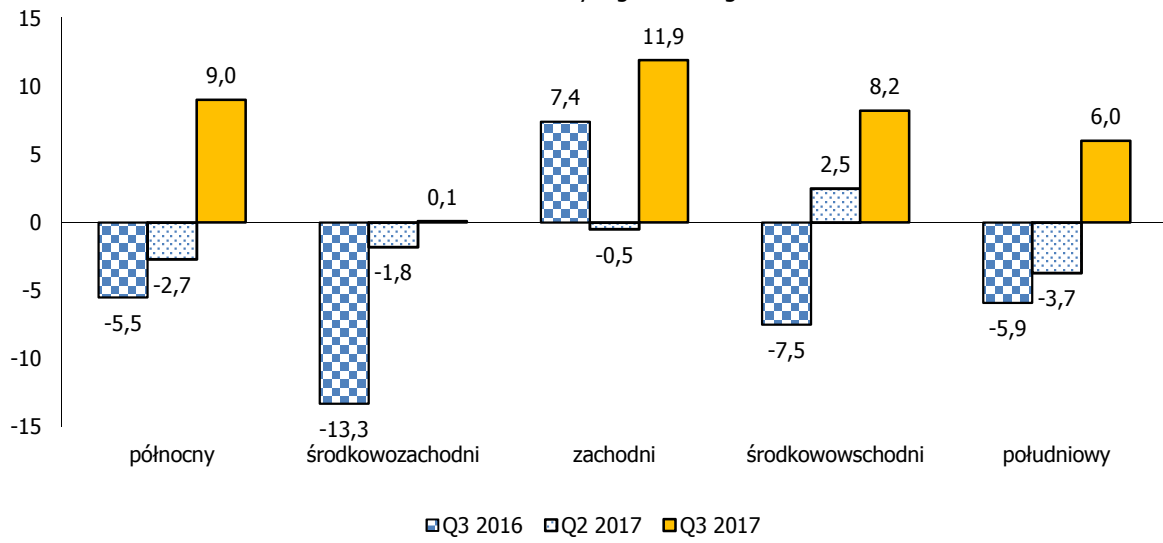
1. Wskaźnik koniunktury w rolnictwie

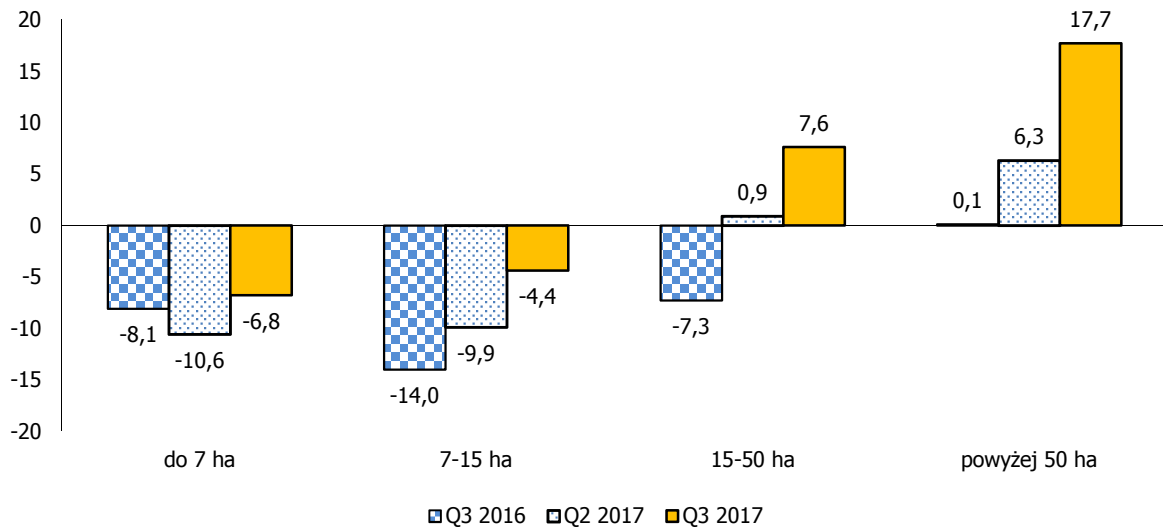
	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	-19,2	-10,1	-7,8	-11,7	-6,1	5,1
2. wskaźnik zaufania	-3,5	-0,8	-2,2	7,3	10,4	11,5
wskaźnik koniunktury ($1 \cdot x_{\frac{2}{3}}^2 + 2 \cdot x_{\frac{1}{3}}^1$)	-14,0	-7,0	-5,9	-5,3	-0,6	7,3

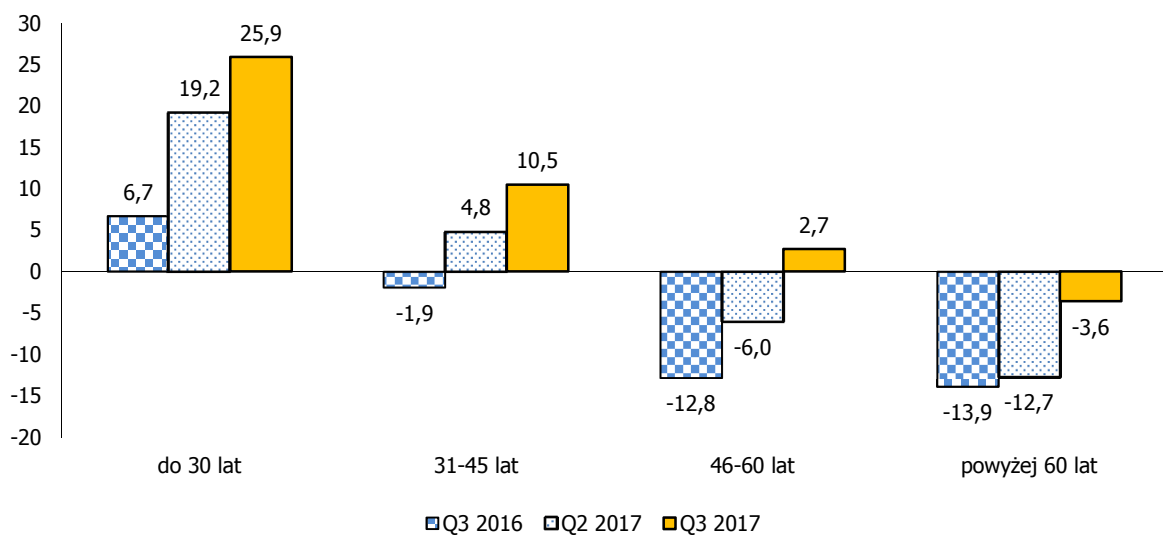
Wskaźnik koniunktury wg makroregionów

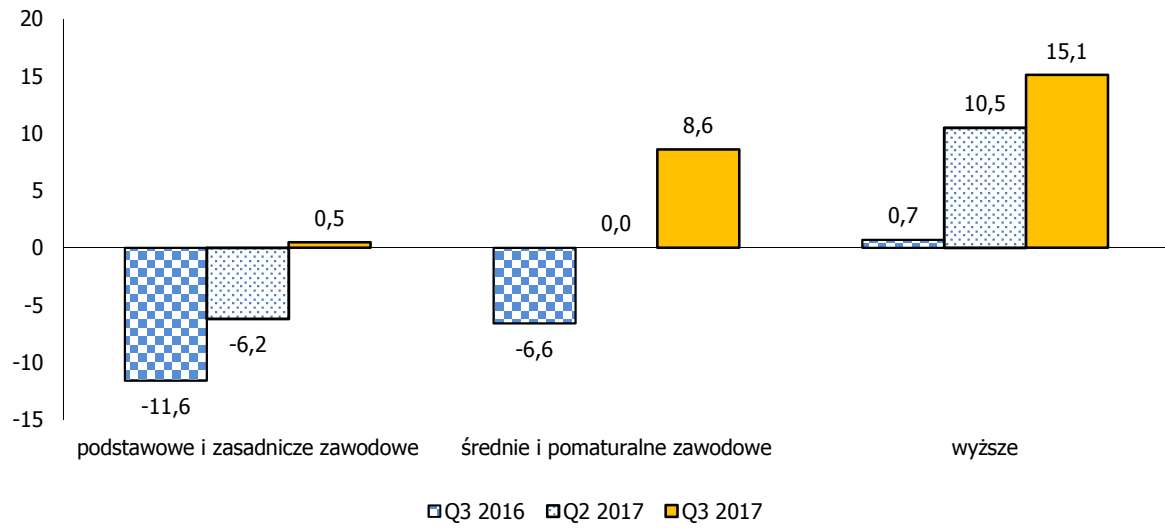
Wskaźnik koniunktury wg powierzchni gospodarstw rolnych

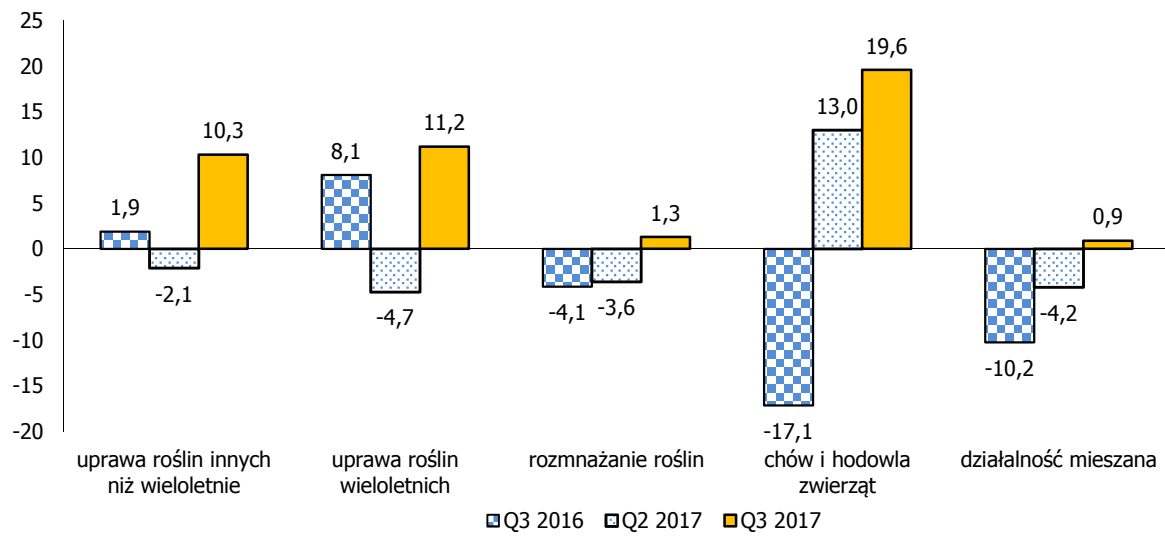
Wskaźnik koniunktury wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

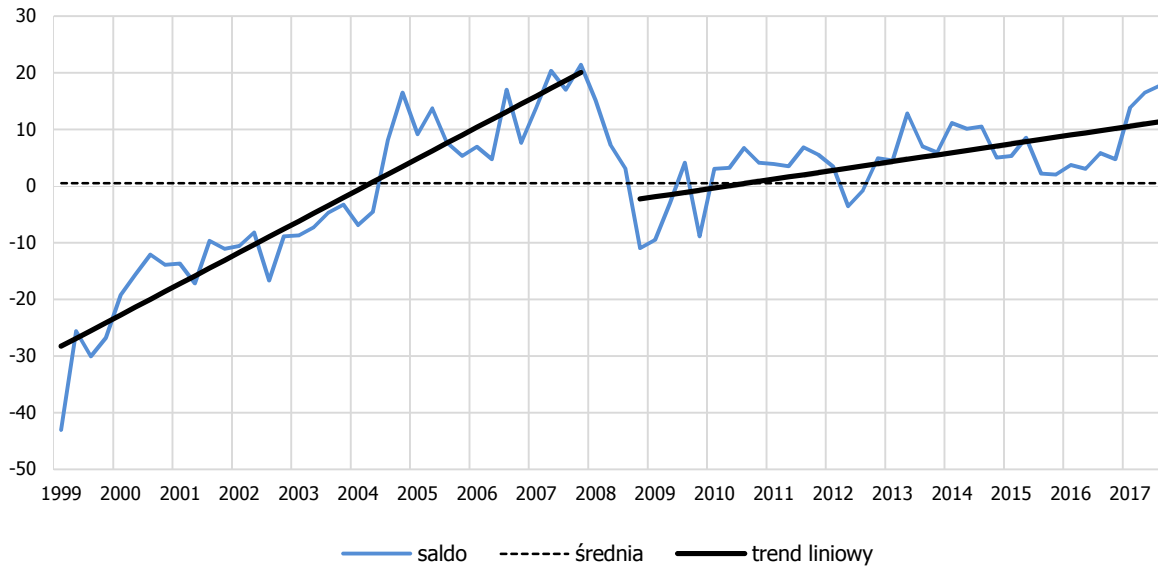
Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Wskaźnik koniunktury wg grup PKD 2007

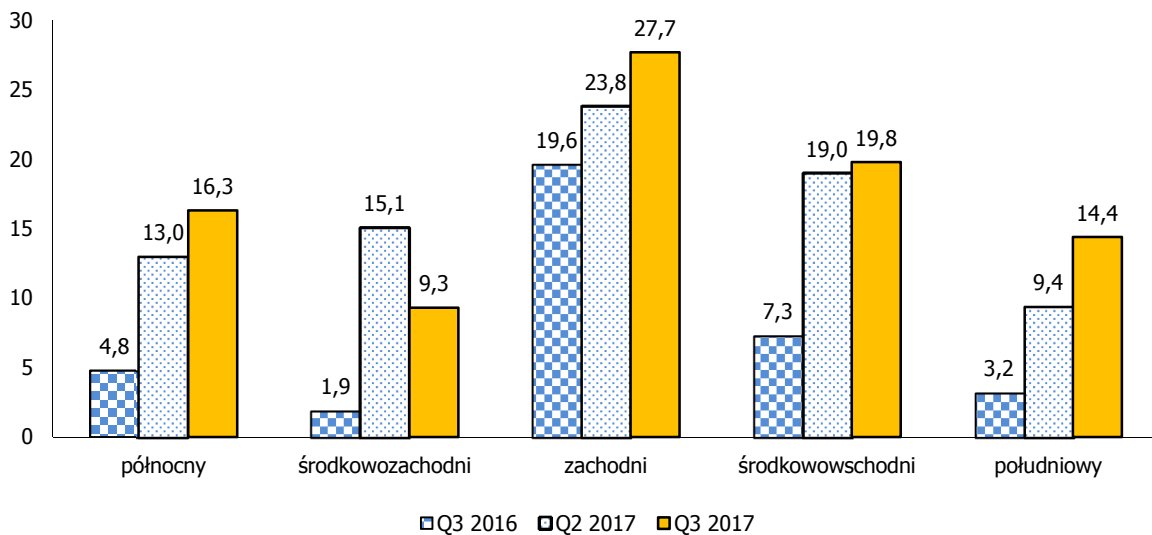

2. Nastroje gospodarstw rolnych

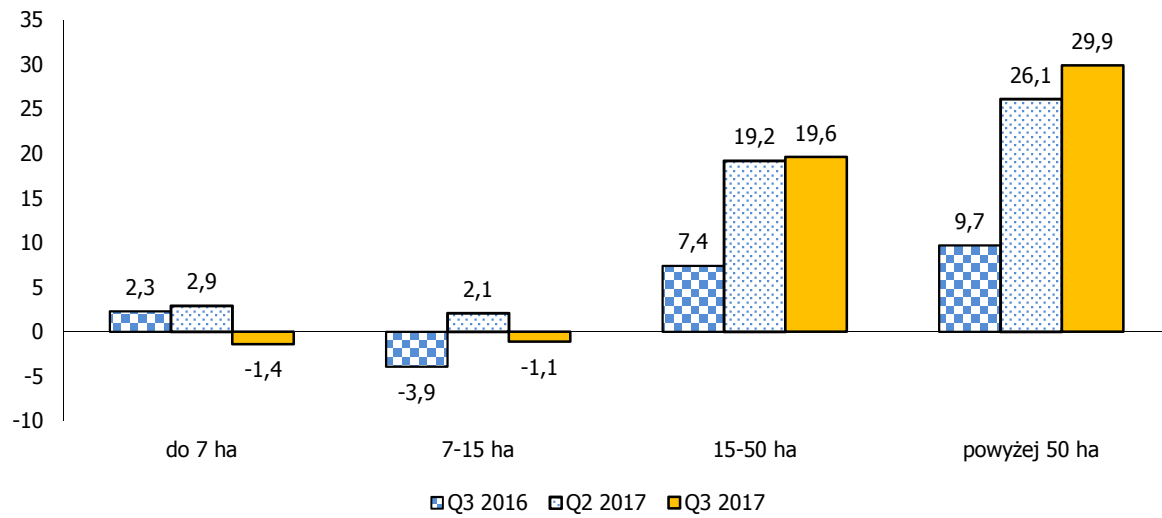

	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
1. z ufnością	19,1	19,7	18,1	24,2	27,5	27,8
2. z obawą	64,8	66,4	68,5	65,4	61,5	62,1
3. ze strachem	16,1	13,9	13,4	10,4	11,0	10,1
saldo (1.-3.)	3,0	5,8	4,7	13,8	16,5	17,7
wskaznika zaufania (1.-2.*0,1-3.)	-3,5	-0,8	-2,2	7,3	10,4	11,5

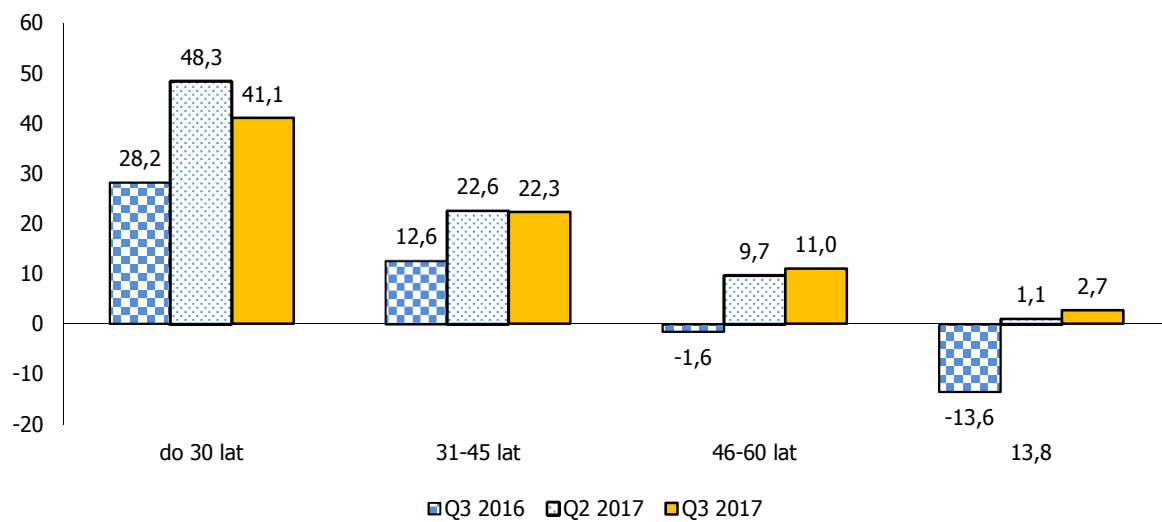
Nastroje gospodarstw rolnych wg makroregionów

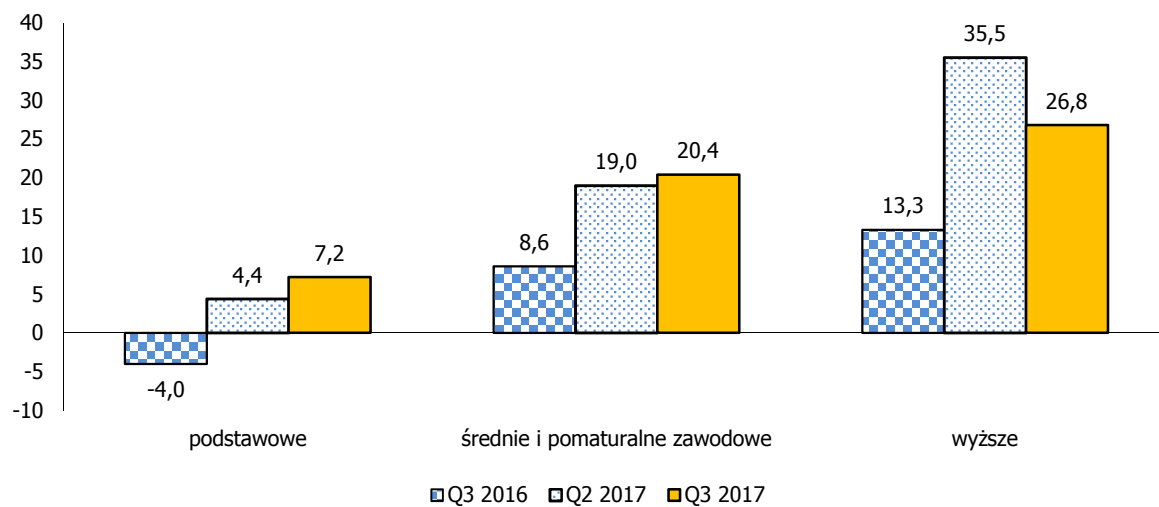
Nastroje gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

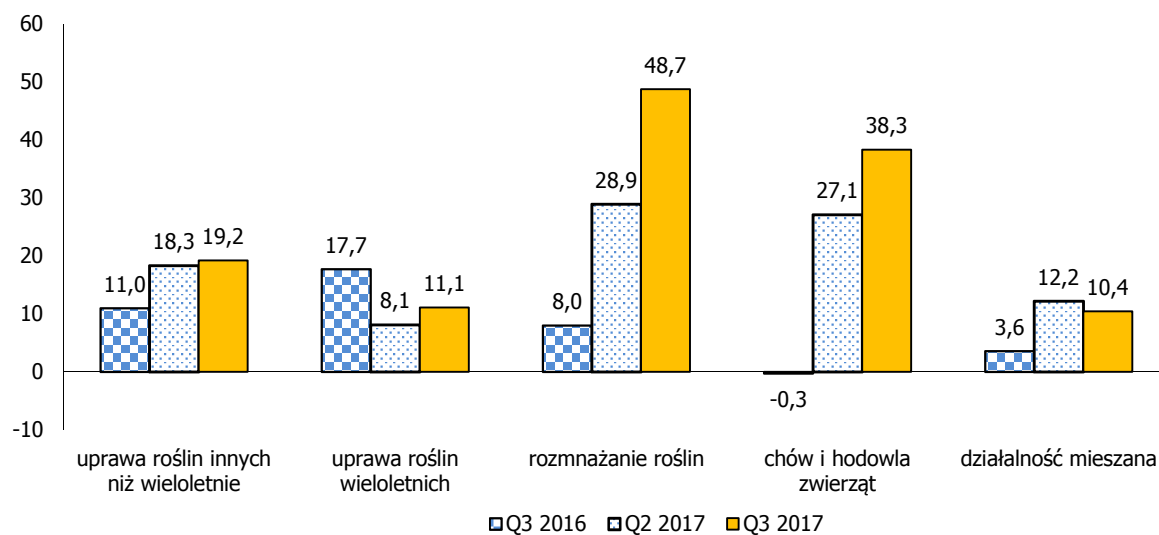
Nastroje gospodarstw rolnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

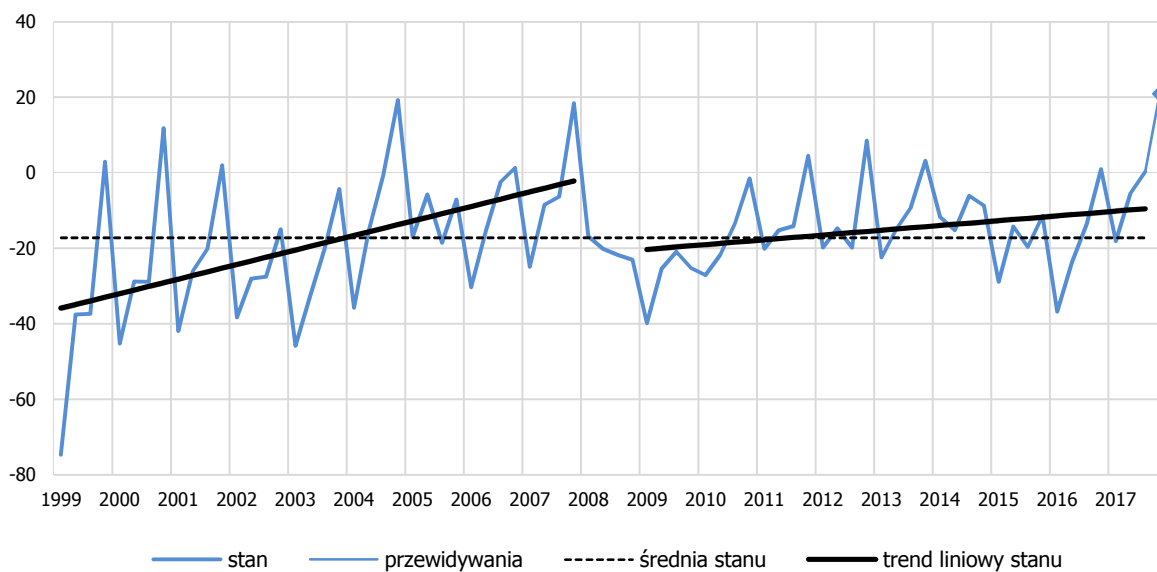
Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

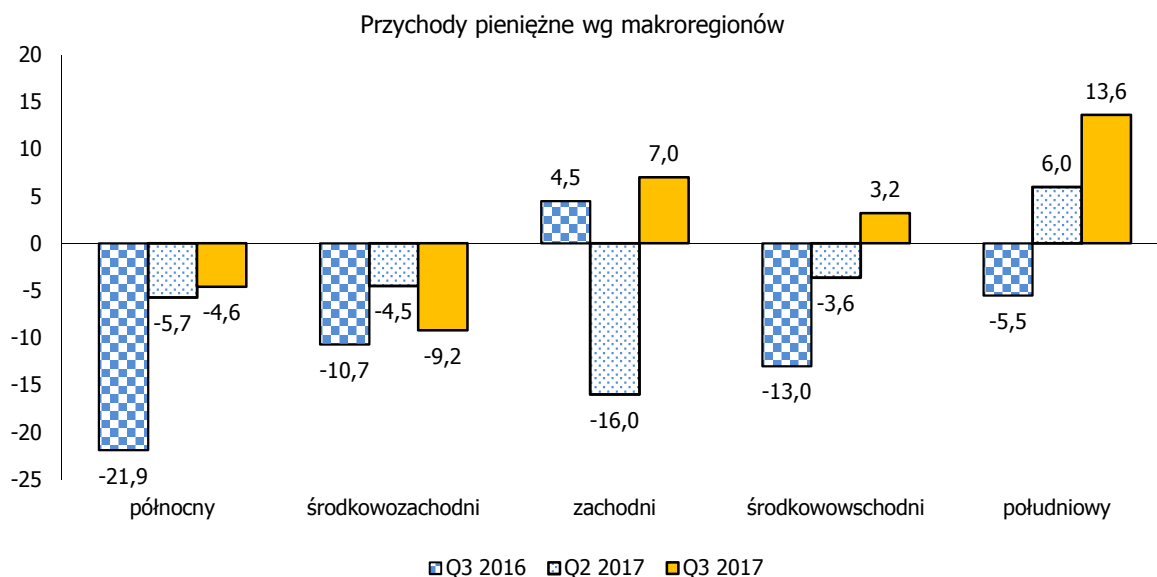
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

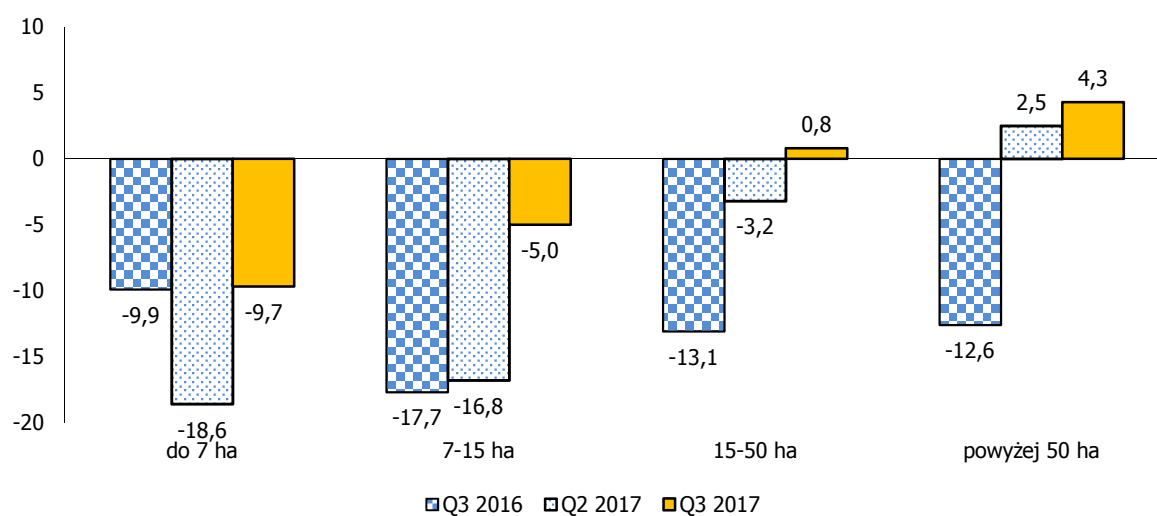
3. Przychody pieniężne

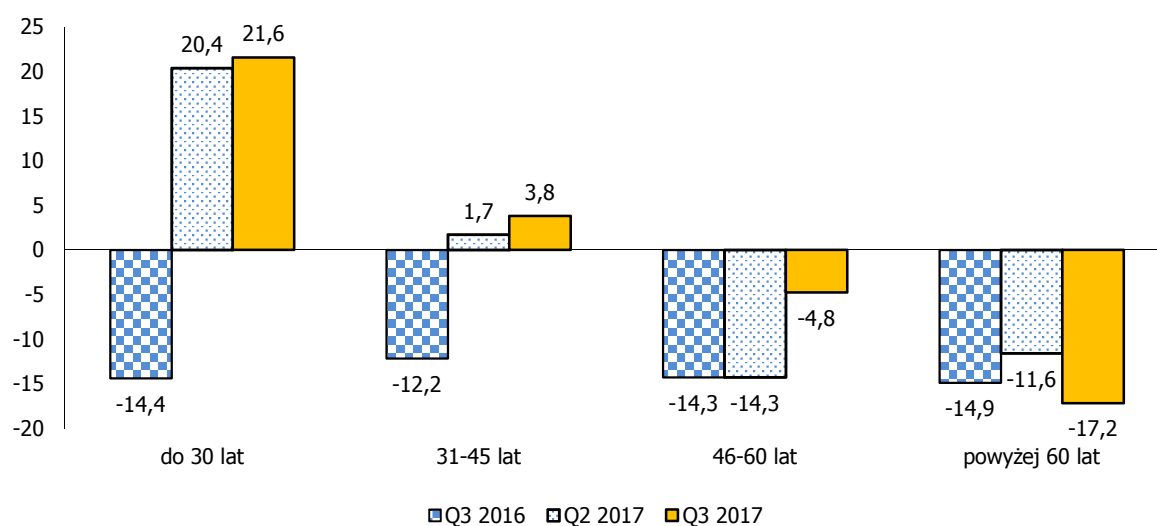
	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	przewidywania
1. wzrosły	17,4	24,2	32,9	21,0	23,7	28,6	41,6
2. nie zmieniły się	41,5	38,1	35,2	39,8	47,1	43,1	37,6
3. zmalały	41,1	37,8	31,9	39,1	29,1	28,3	20,7
brak	8,0	7,3	5,4	9,6	7,6	8,4	2,1
saldo (1.-3.)	-23,7	-13,6	1,0	-18,1	-5,4	0,3	20,9

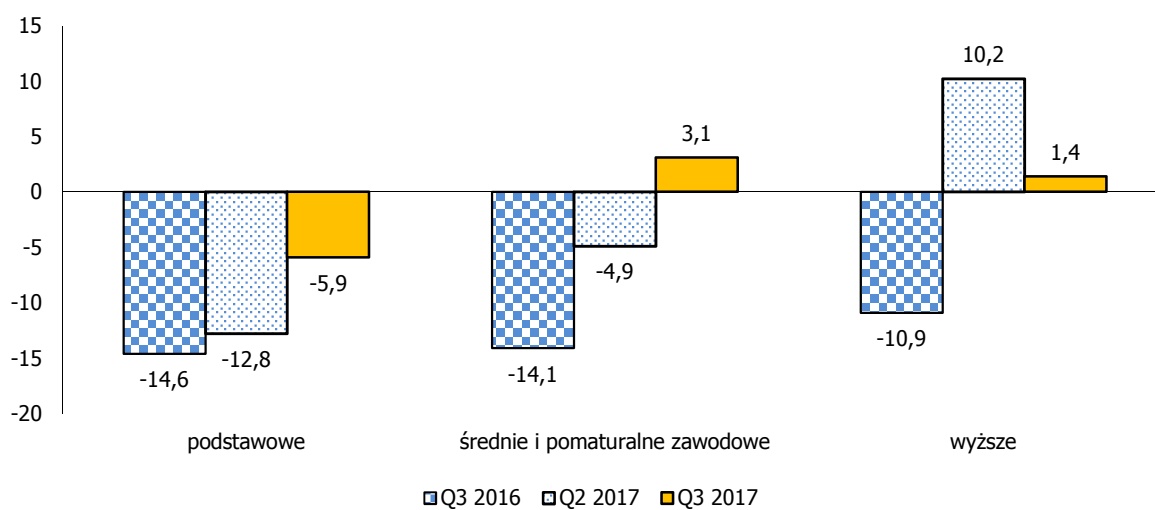
Przychody pieniężne wg powierzchni gospodarstw rolnych

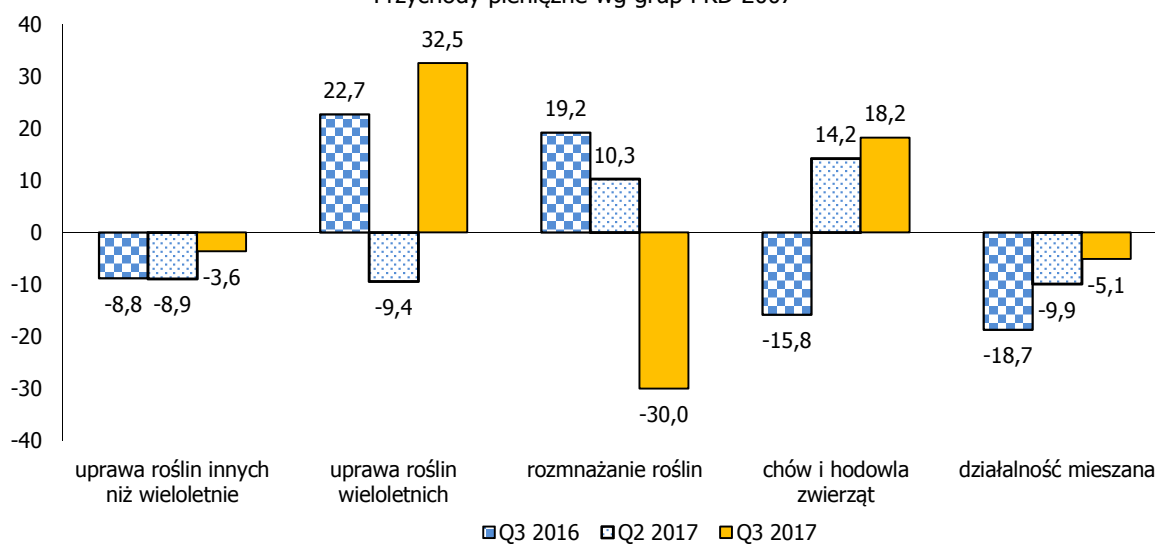
Przychody pieniężne wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

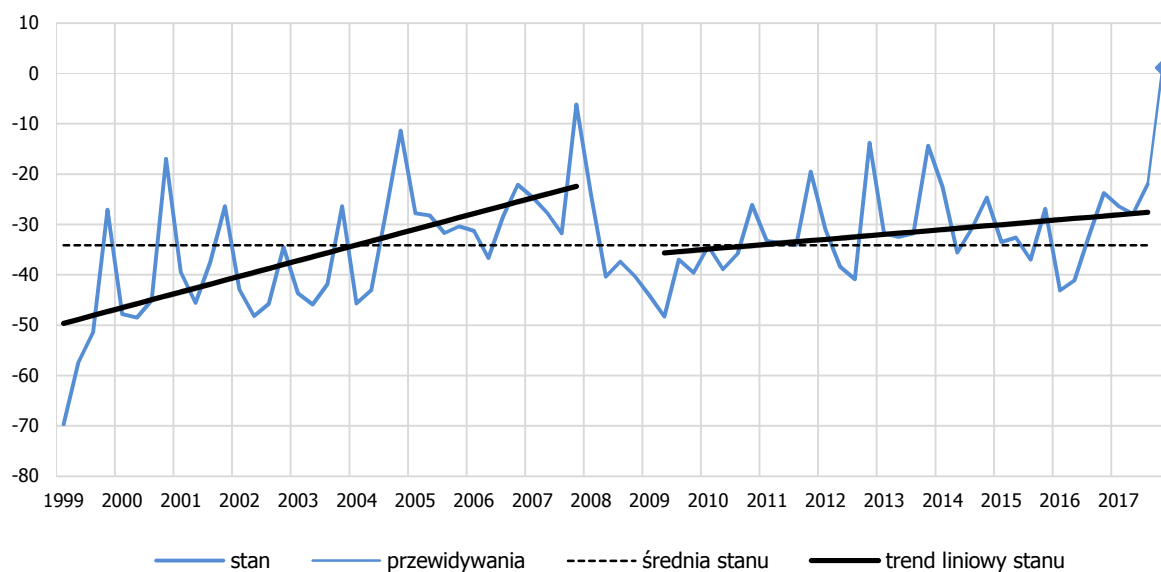
Przychody pieniężne wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

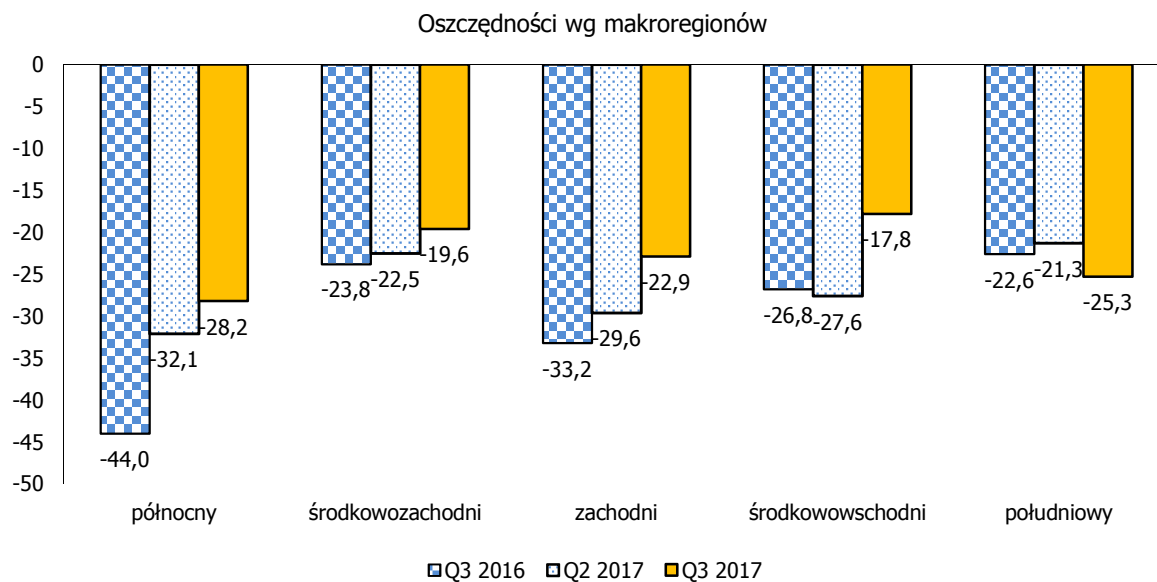
Przychody pieniężne wg grup PKD 2007

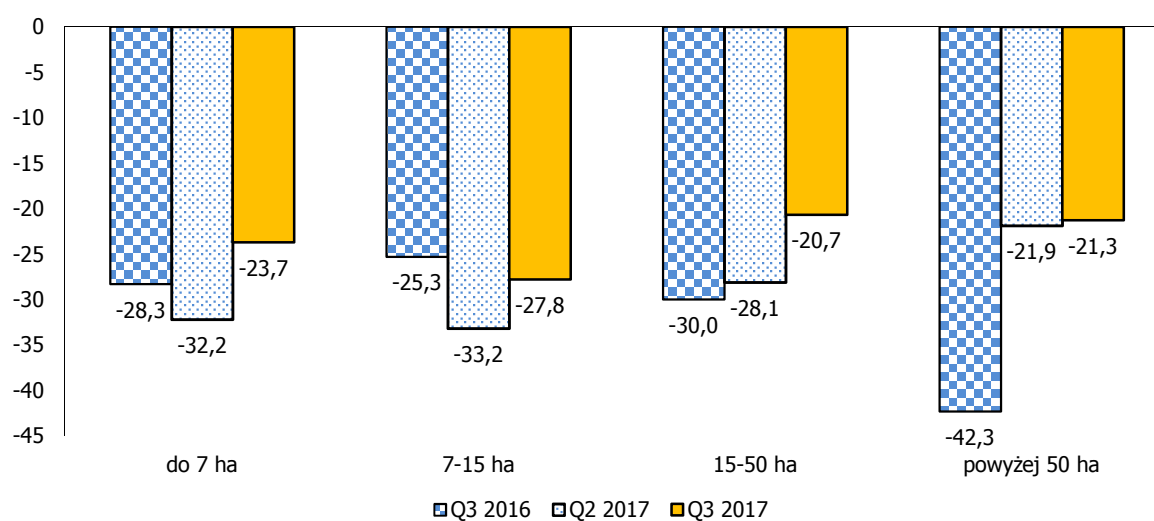
4. Oszczędności

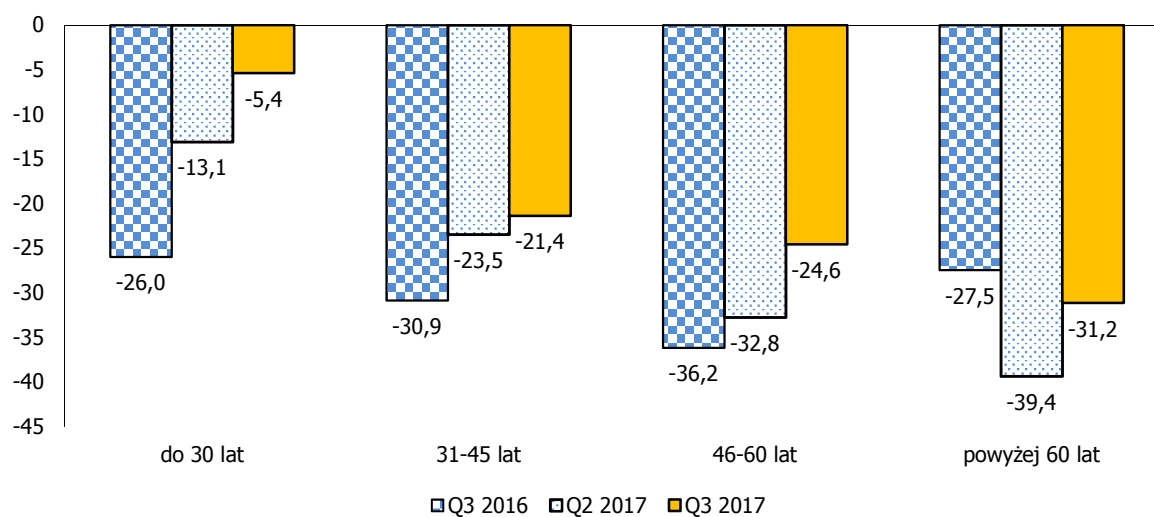
	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	przewidywania
1. wzrosły	7,5	12,9	15,5	14,2	12,5	14,3	28,4
2. nie zmieniły się	43,9	42,0	45,2	45,2	47,2	49,4	44,3
3. zmalały	48,6	45,1	39,3	40,6	40,4	36,3	27,3
4. brak	19,8	18,2	17,4	16,4	16,7	17,4	15,3
saldo (1.-3.)	-41,1	-32,2	-23,8	-26,4	-27,9	-22,0	1,1

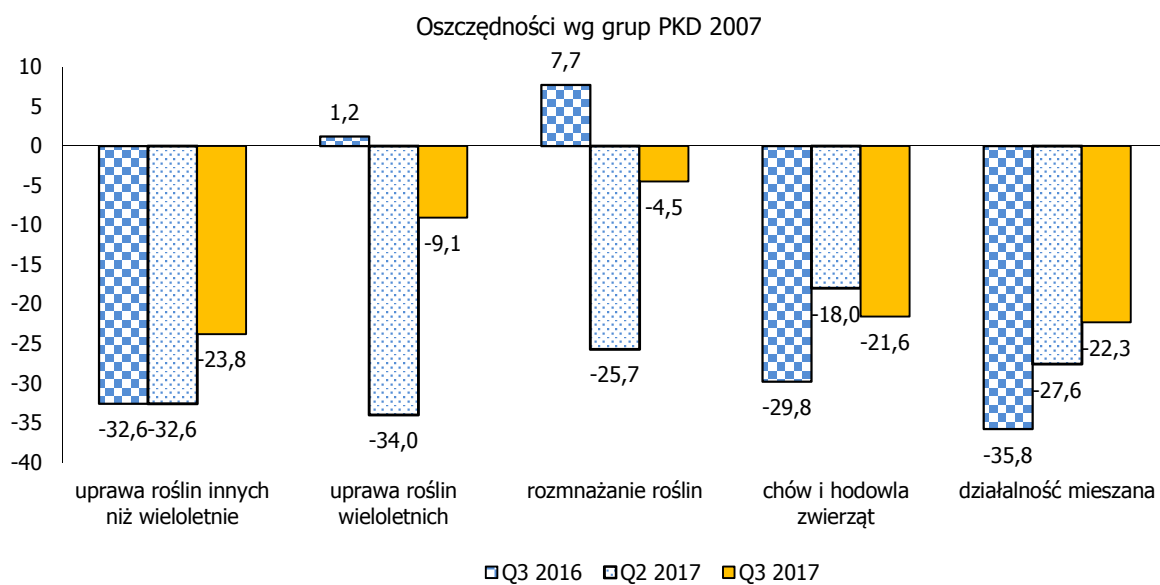
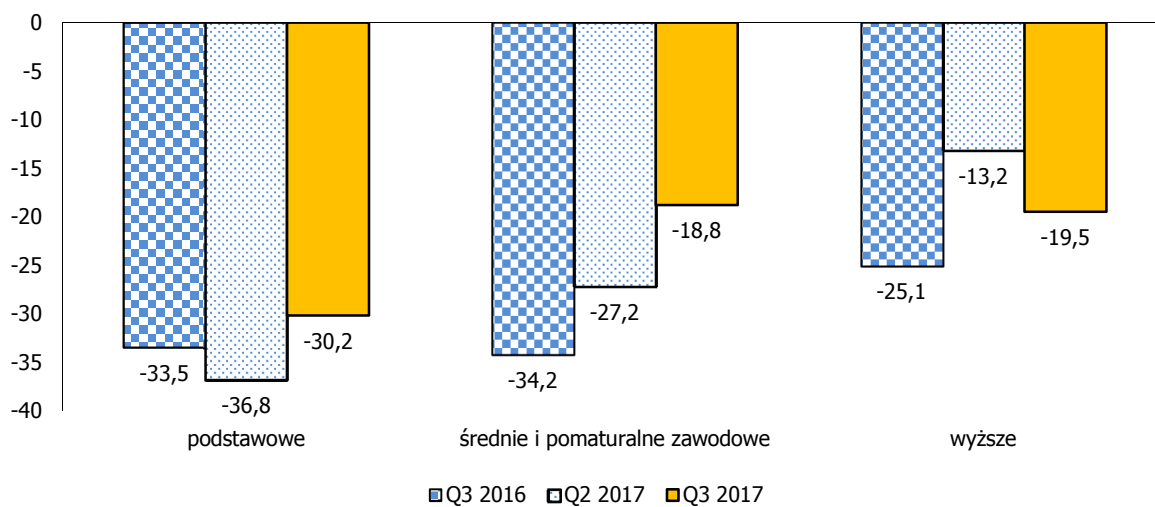
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

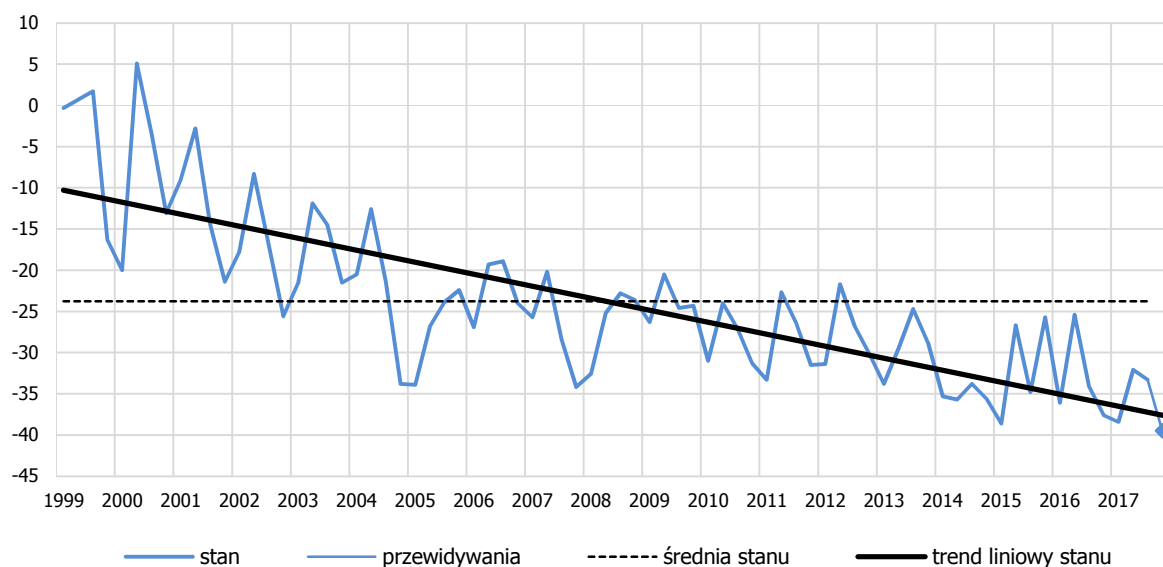
Oszczędności wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

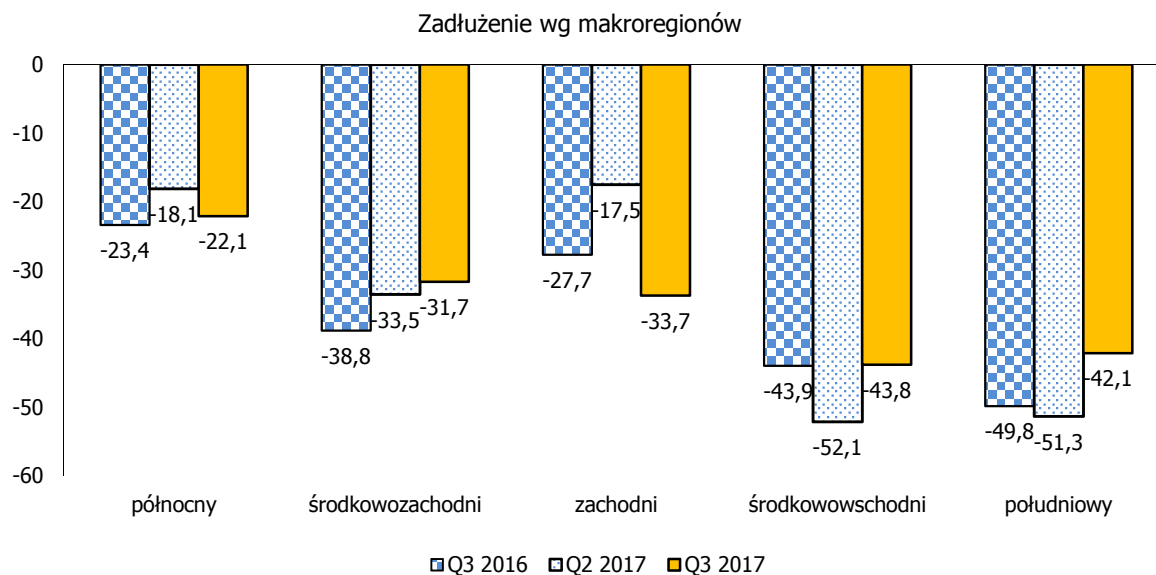
Oszczędności wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

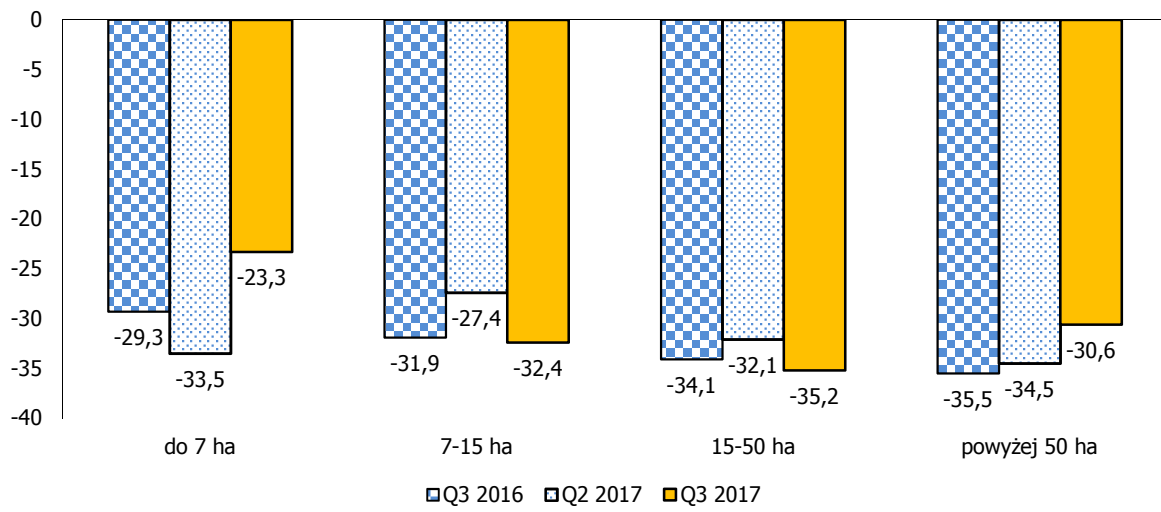
5. Zadłużenie

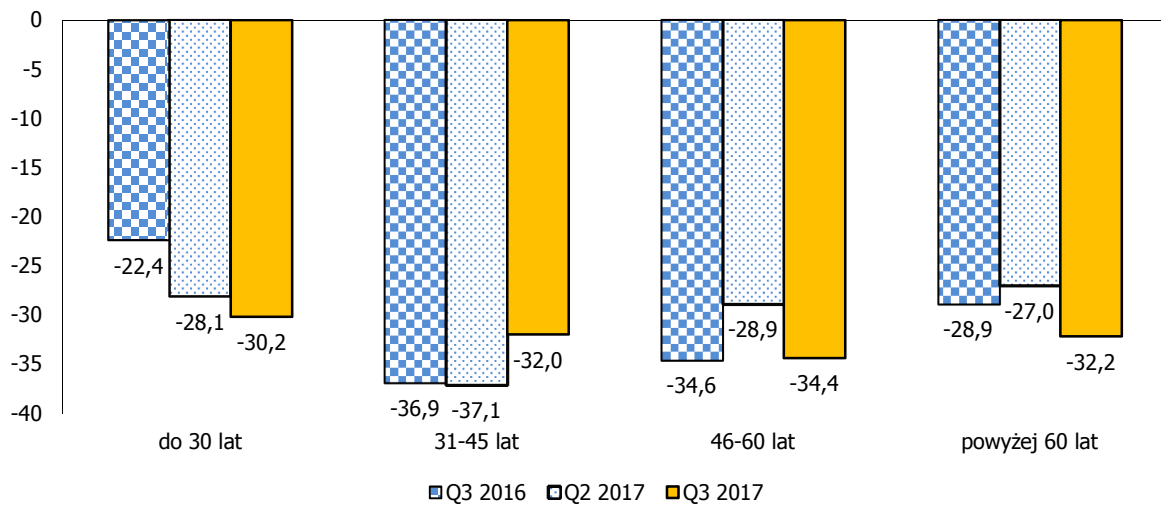
	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	przewidywania
1. wzrosło	14,6	11,4	11,3	10,7	12,9	11,4	12,9
2. nie zmieniło się	45,4	43,1	39,7	40,2	42,1	43,9	34,7
3. zmalało	40,0	45,5	48,9	49,1	45,0	44,7	52,4
4. brak	34,8	33,8	32,9	36,8	37,1	34,6	35,7
saldo (1.-3.)	-25,4	-34,1	-37,6	-38,4	-32,1	-33,3	-39,5

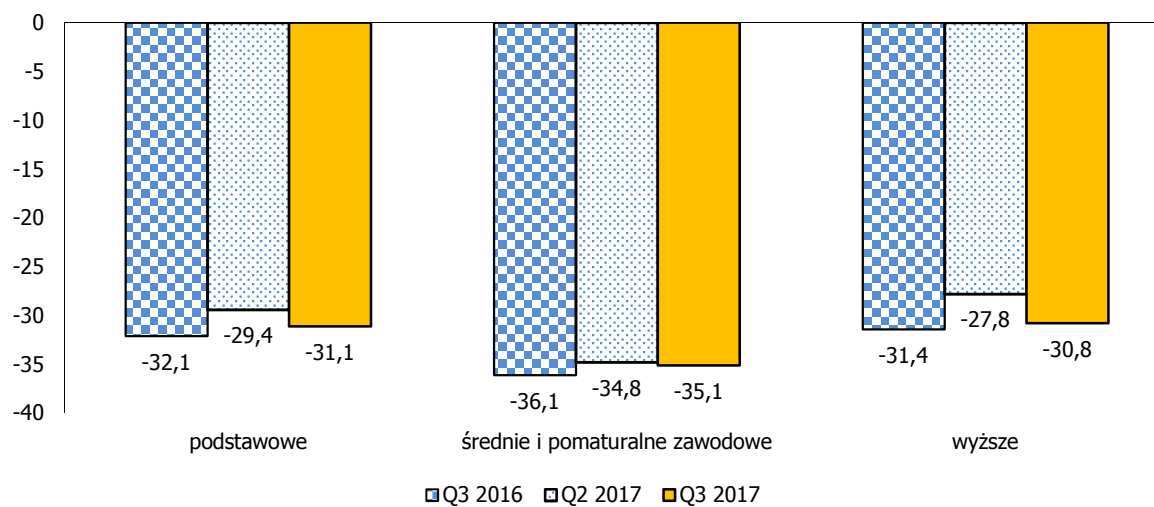
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

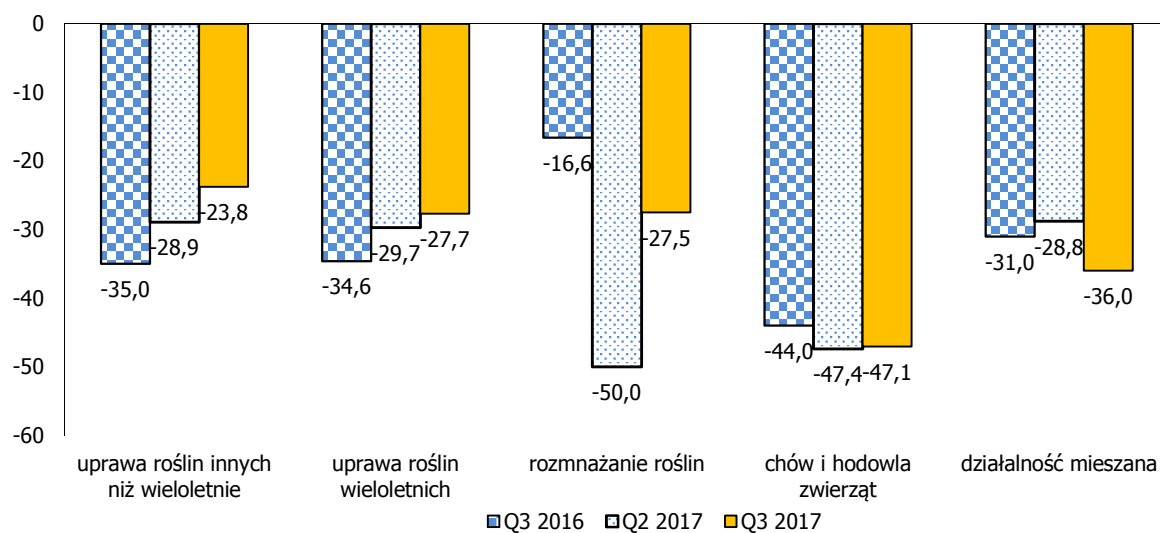
Zadłużenie wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

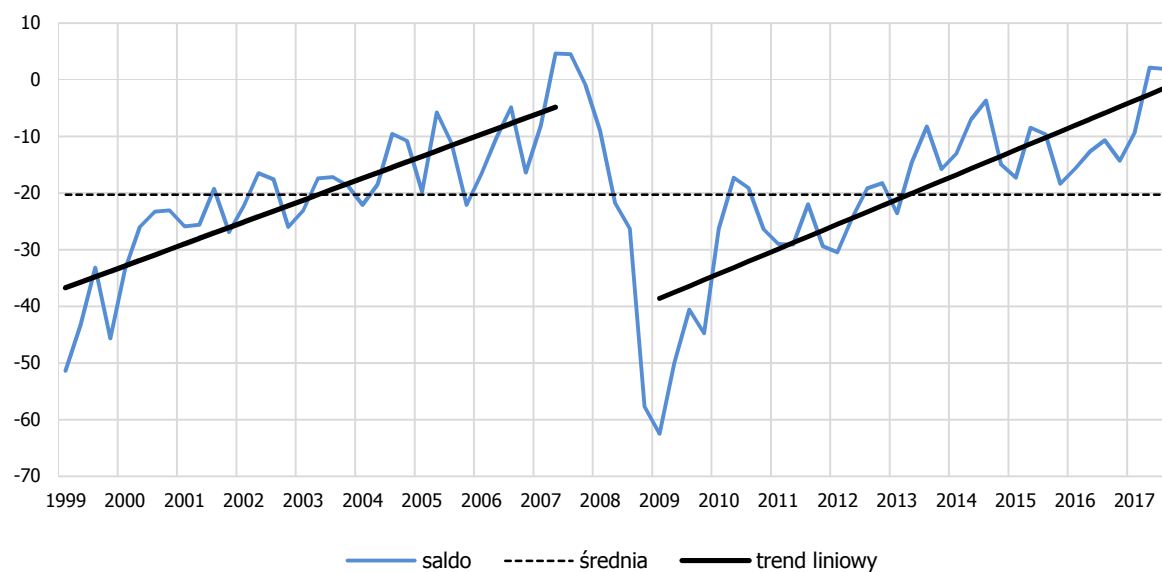
Zadłużenie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

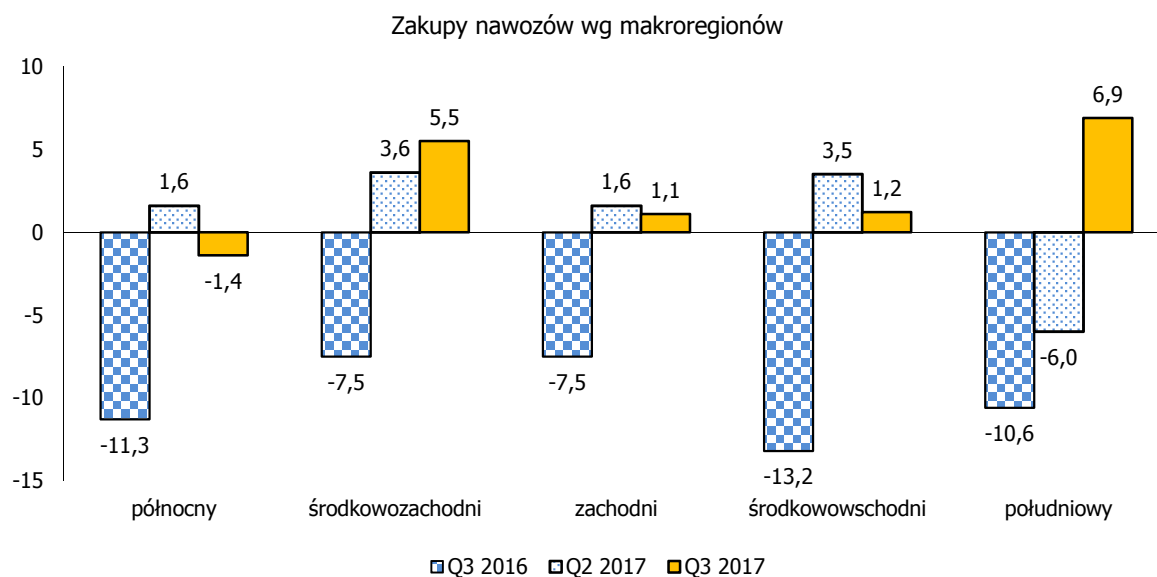
Zadłużenie wg grup PKD 2007

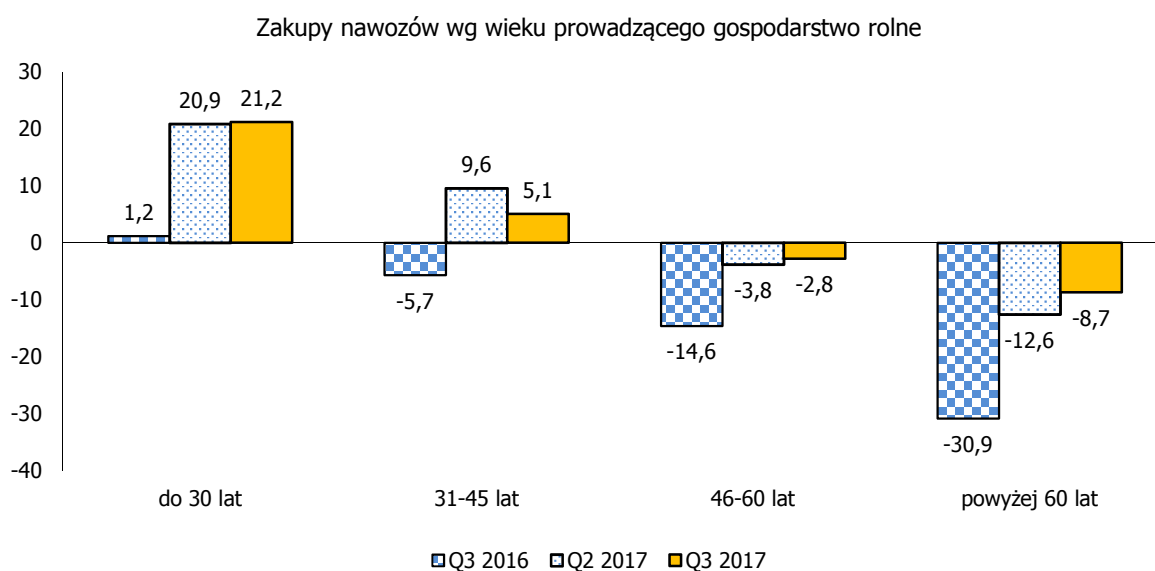
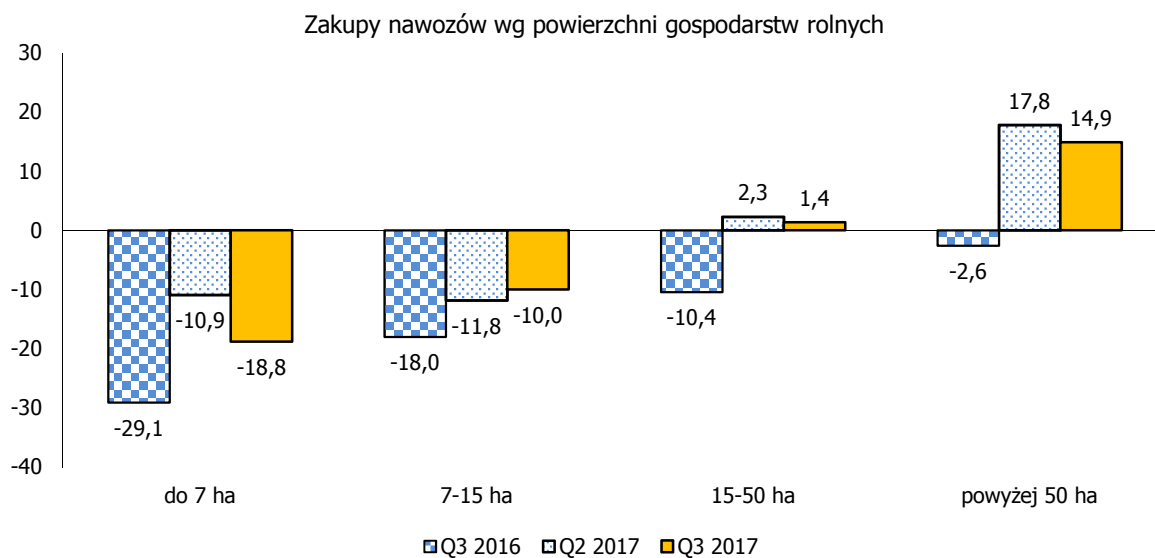

6. Zakupy nawozów mineralnych

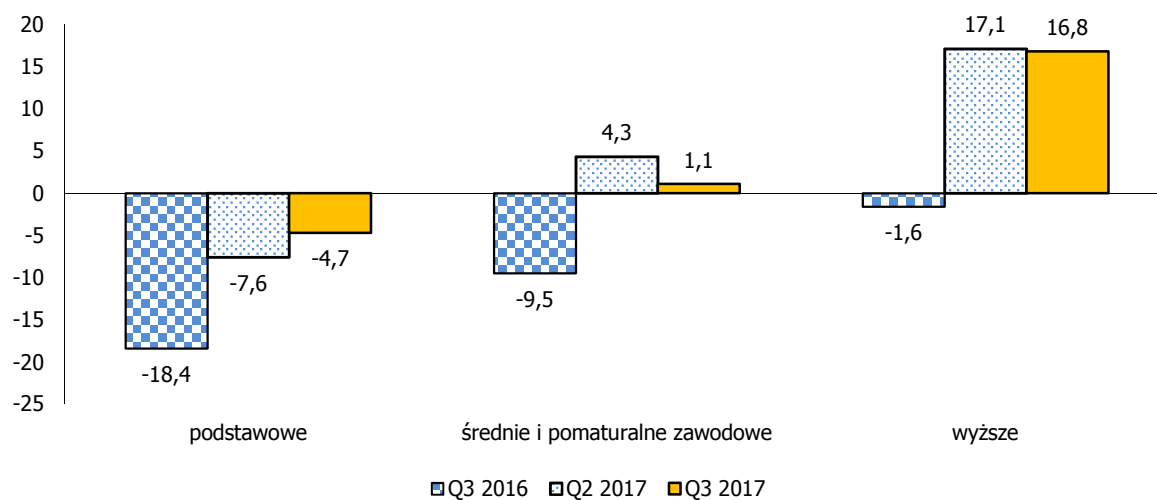

	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
1. wzrosły	14,5	15,6	12,8	13,8	18,8	20,0
2. nie zmieniły się	58,3	58,2	60,1	62,9	64,5	61,8
3. zmalały	27,2	26,3	27,1	23,2	16,7	18,1
4. nie dokonano	4,0	3,8	9,0	8,5	4,3	3,4
saldo (1.-3.)	-12,7	-10,7	-14,3	-9,4	2,1	1,9

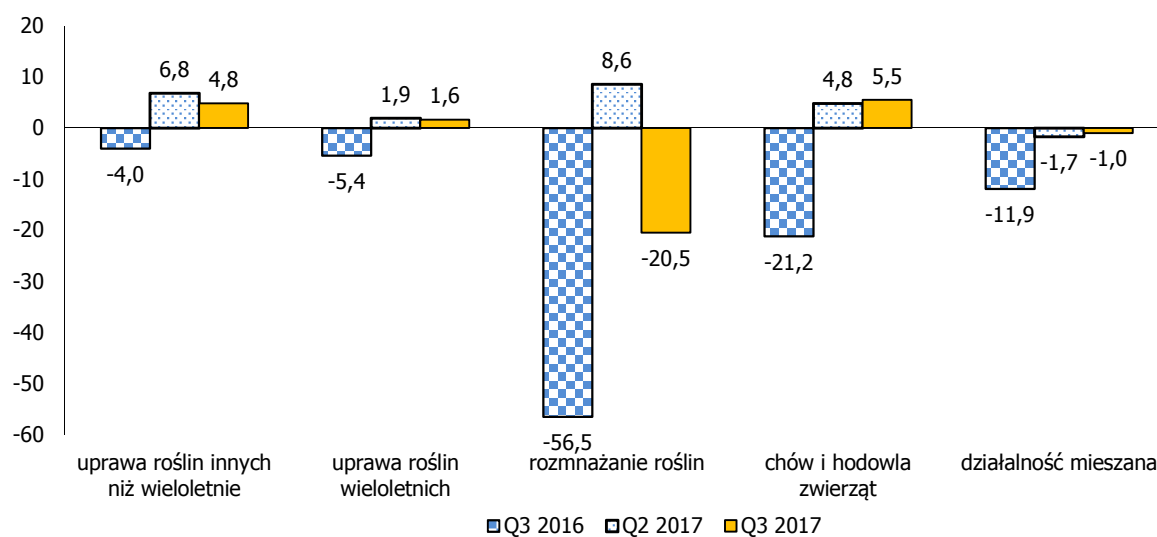

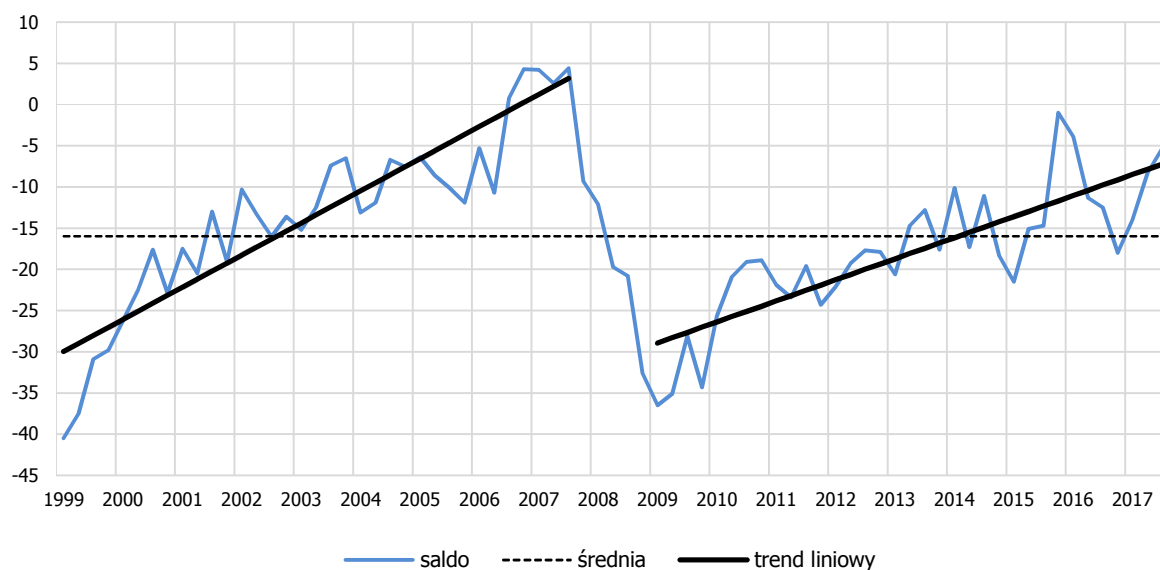
Zakupy nawozów wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

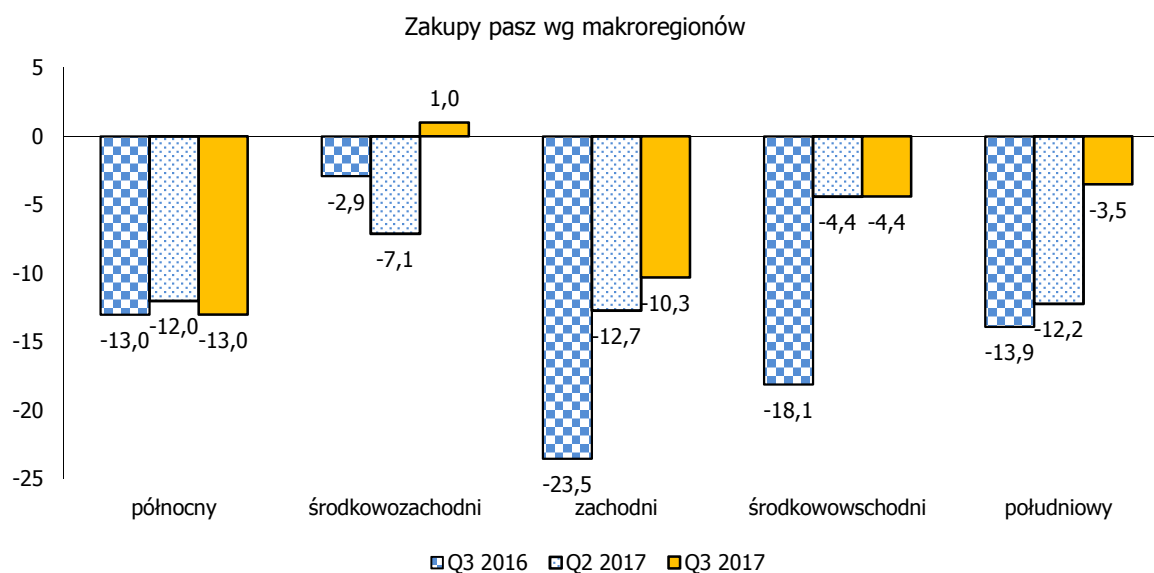
Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

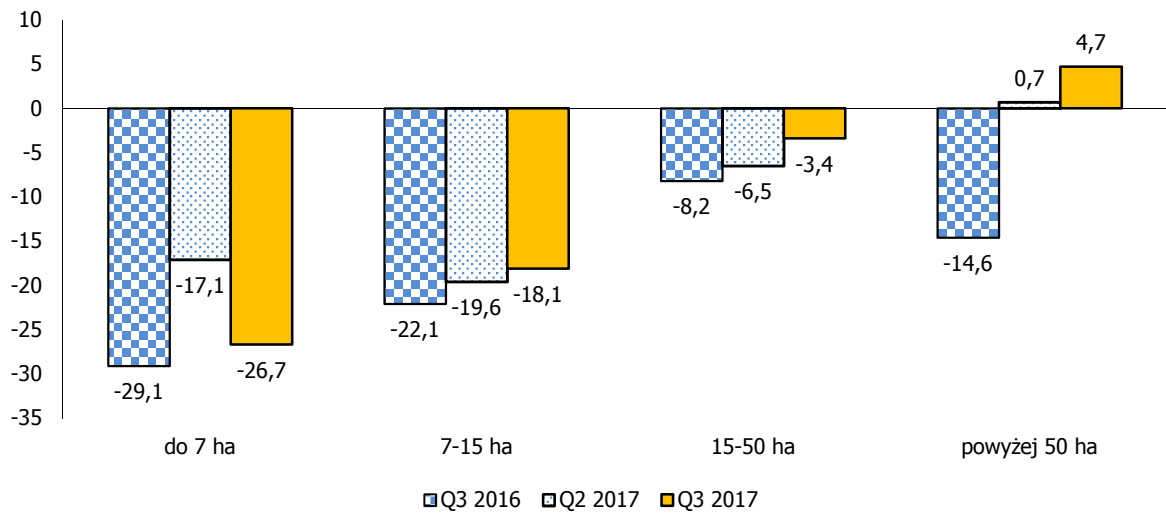
7. Zakupy pasz treściwych

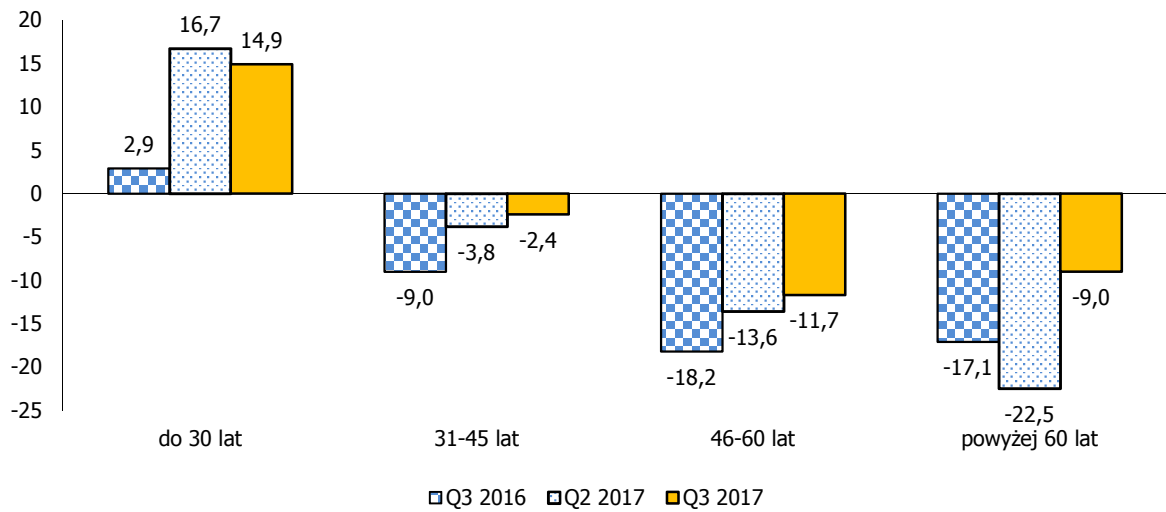
	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
1. wzrosły	14,9	14,5	11,0	10,3	13,8	16,4
2. nie zmieniły się	58,9	58,5	60,0	65,5	64,1	61,9
3. zmalały	26,2	27,0	29,0	24,3	22,1	21,7
4. nie dokonano	27,4	32,8	31,5	37,8	35,0	35,3
saldo (1.-3.)	-11,3	-12,5	-18,0	-14,0	-8,3	-5,3

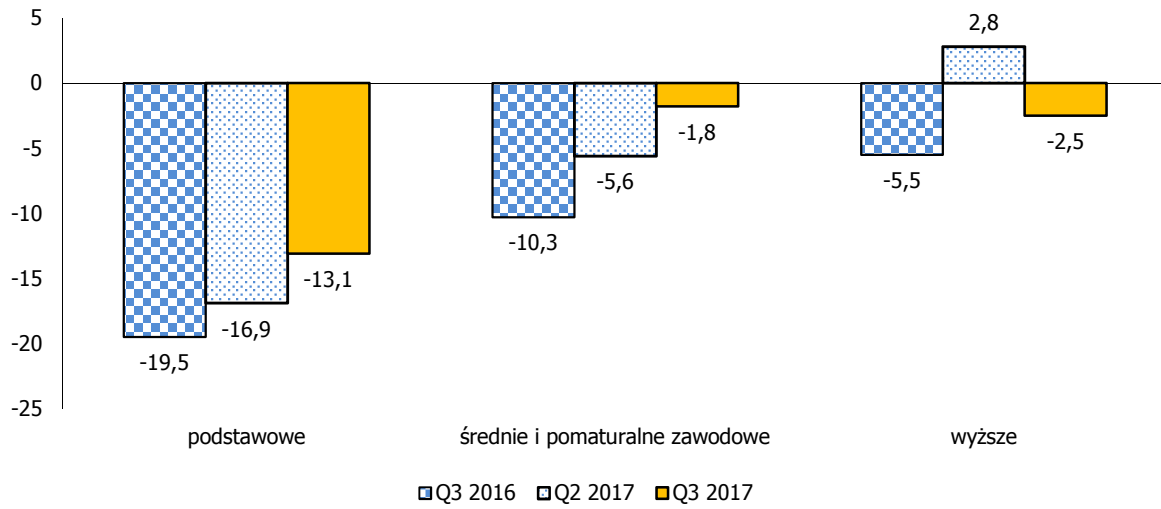
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych

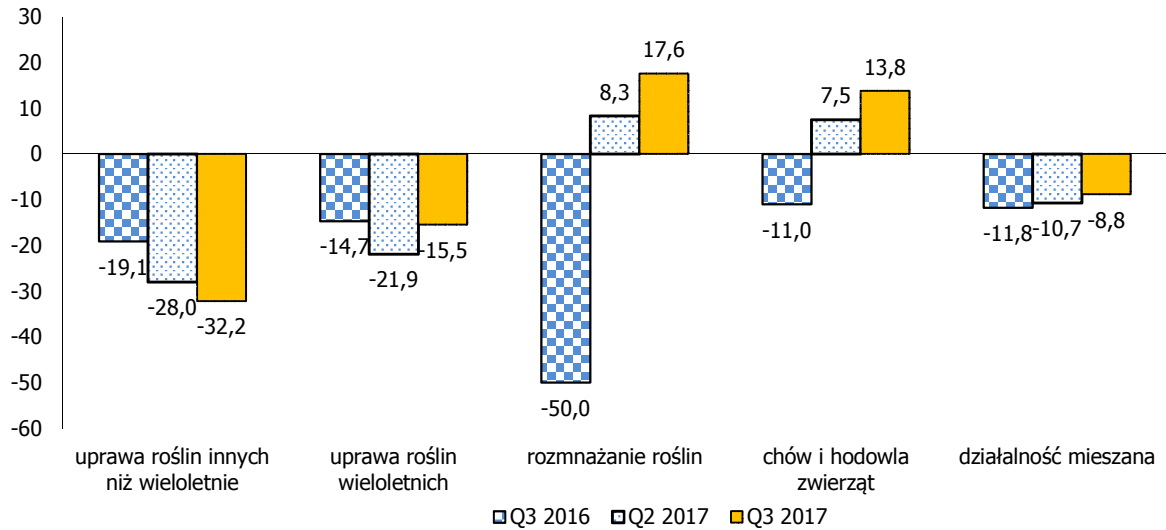
Zakupy pasz wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

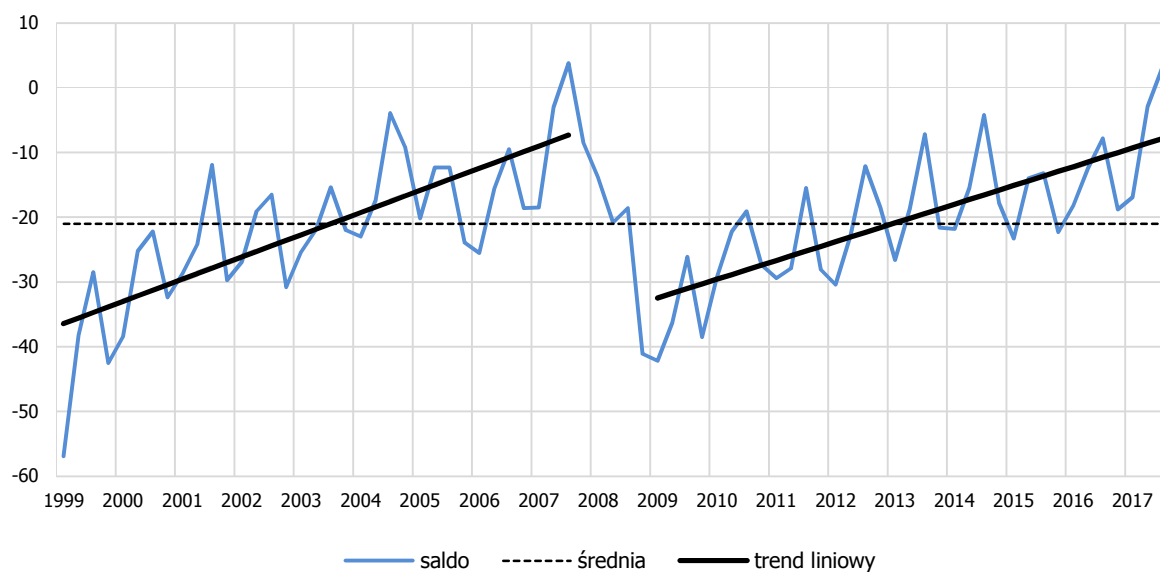
Zakupy pasz wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy pasz wg grup PKD 2007

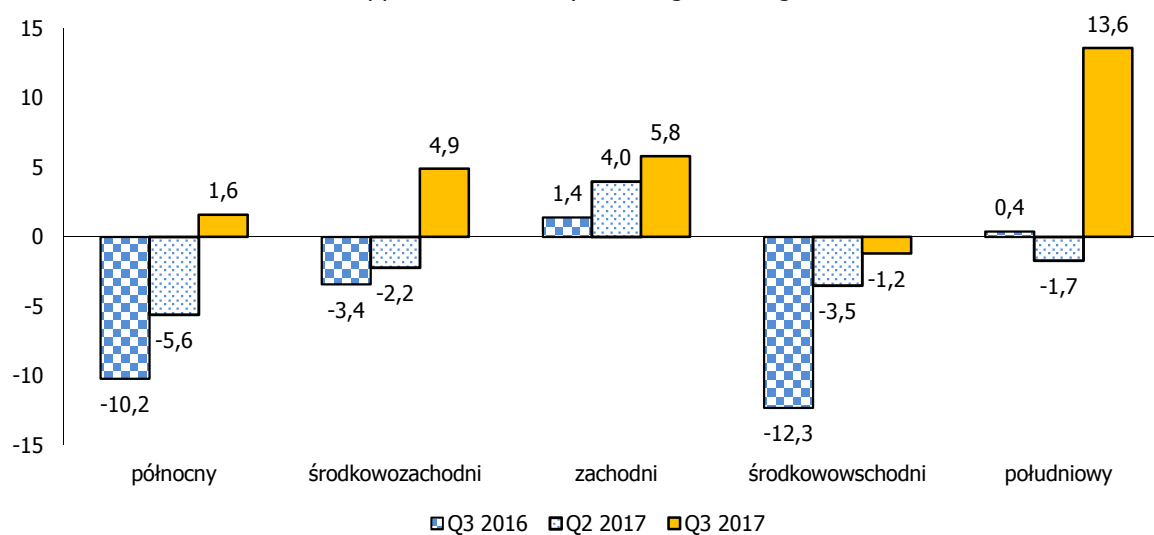

8. Zakupy środków ochrony roślin

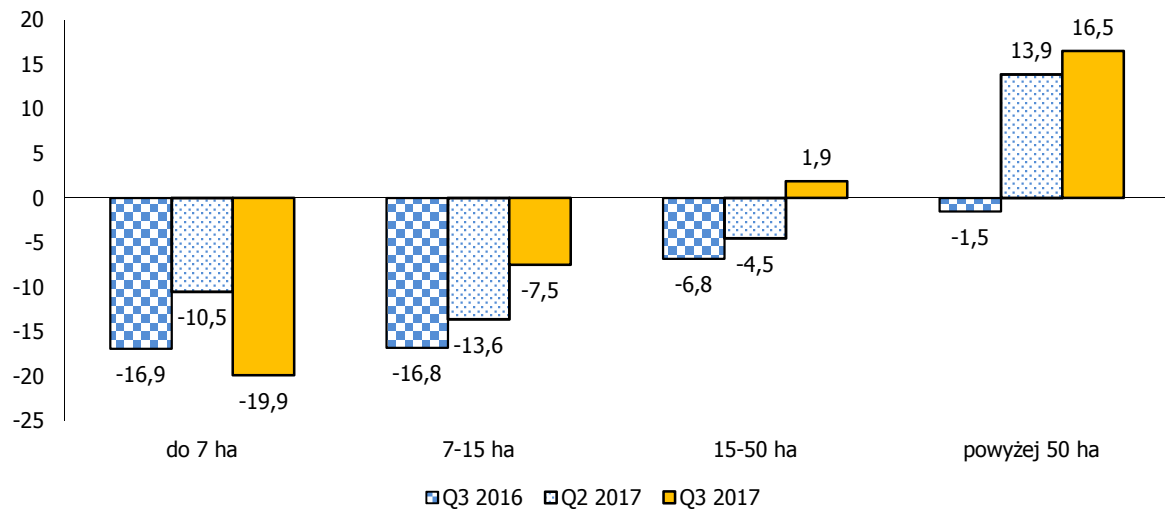

	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
1. wzrosły	12,9	16,9	10,8	10,2	15,8	20,8
2. nie zmieniły się	61,8	58,4	59,6	62,7	65,5	61,5
3. zmalały	25,3	24,7	29,6	27,1	18,7	17,7
4. nie dokonano	5,9	4,8	13,1	15,2	6,2	3,7
saldo (1.-3.)	-12,4	-7,8	-18,8	-16,9	-2,9	3,1

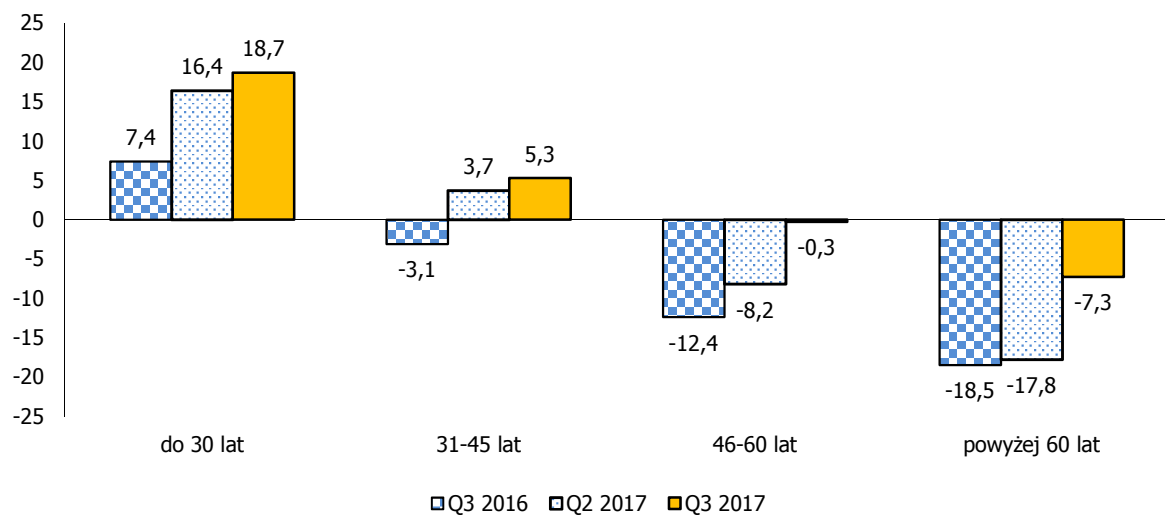
Zakupy środków ochrony roślin wg makroregionów

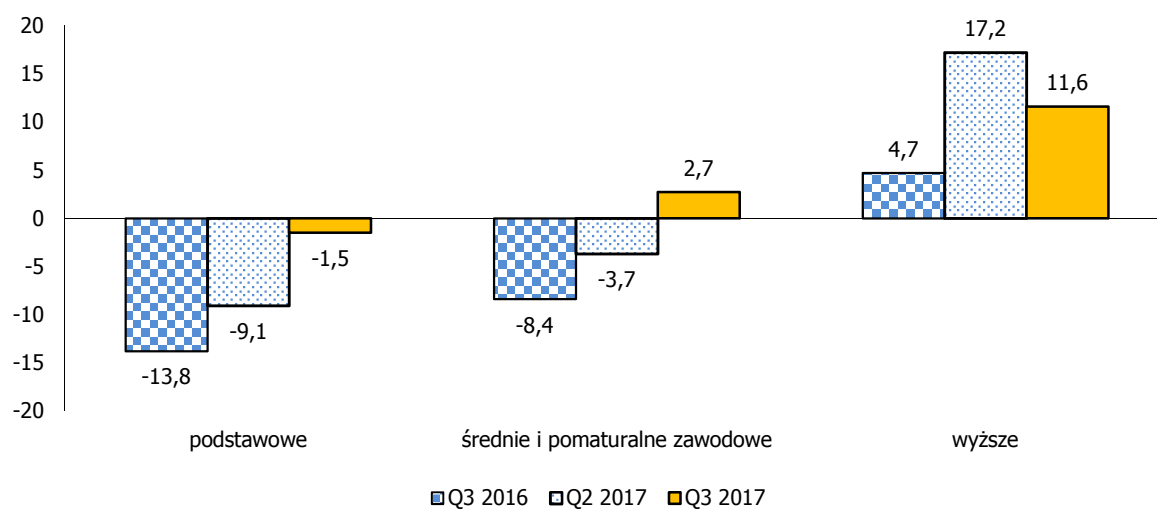
Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

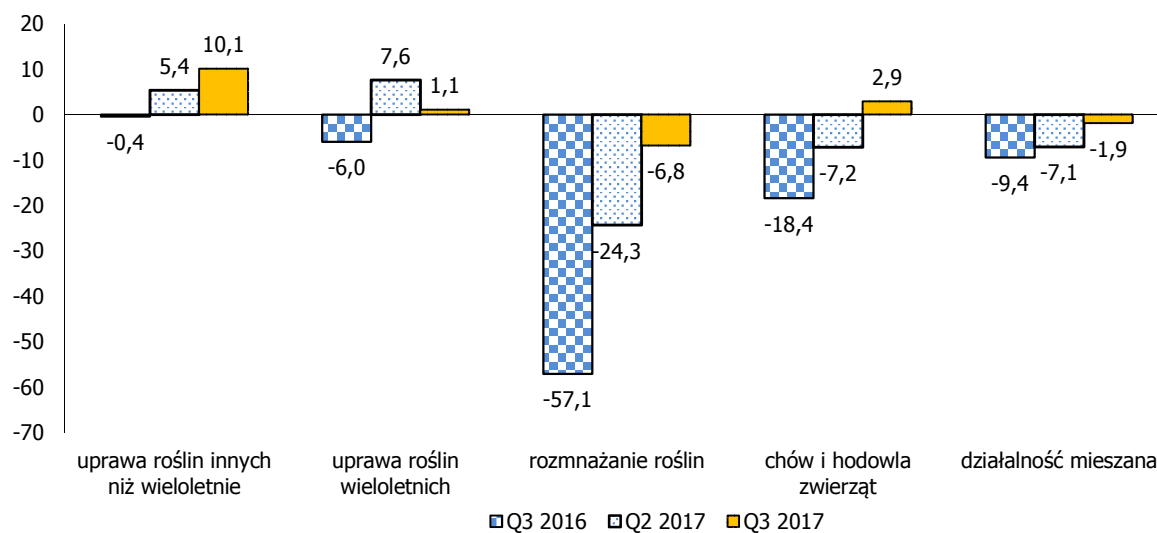
Zakupy środków ochrony roślin wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

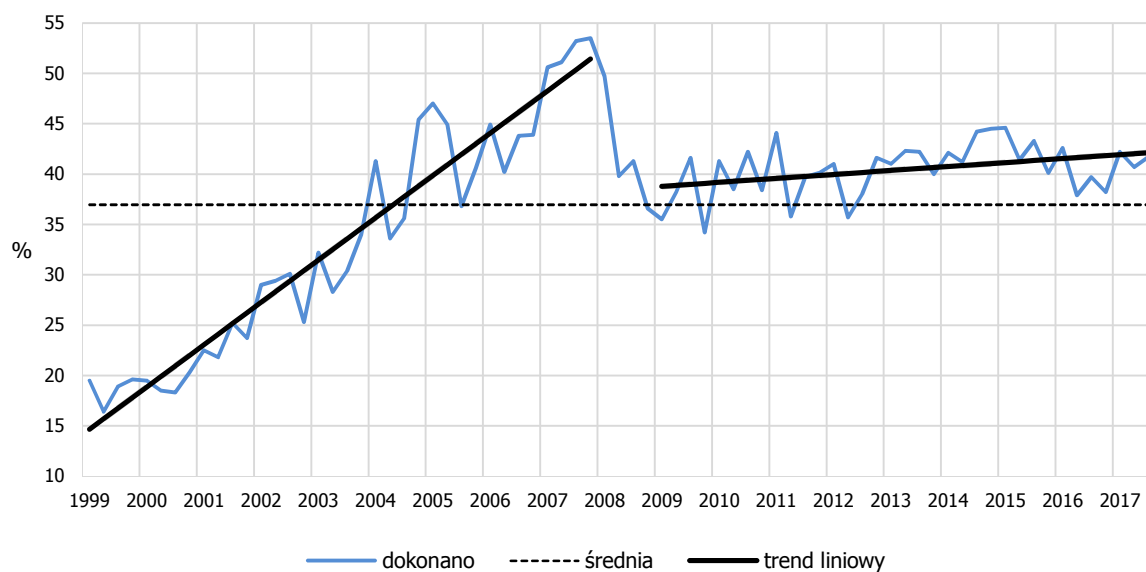
Zakupy środków ochrony roślin wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

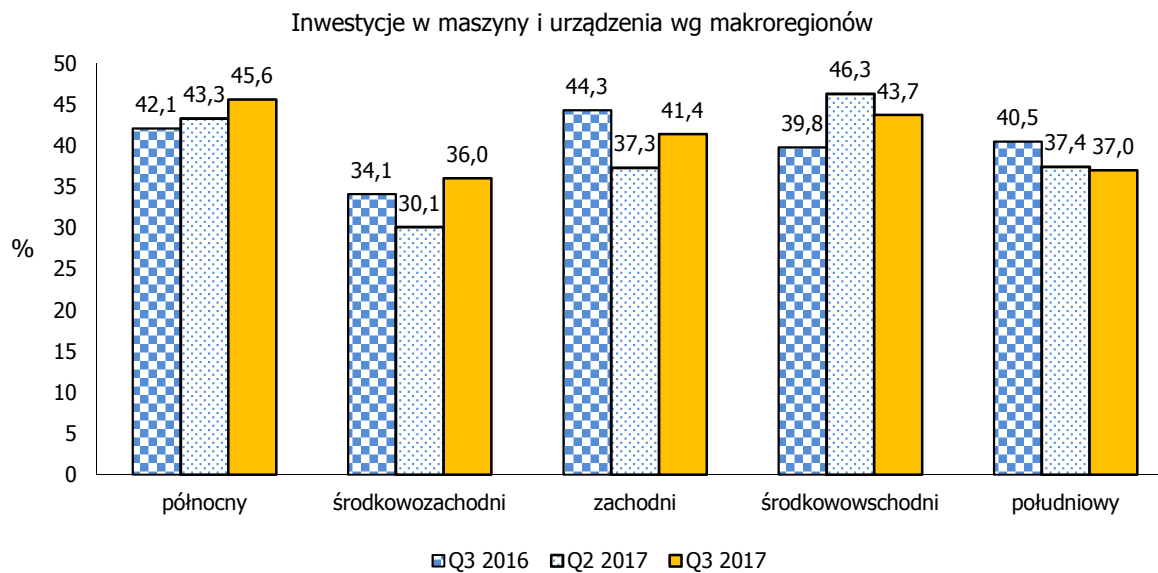
Zakupy środków ochrony roślin wg grup PKD 2007

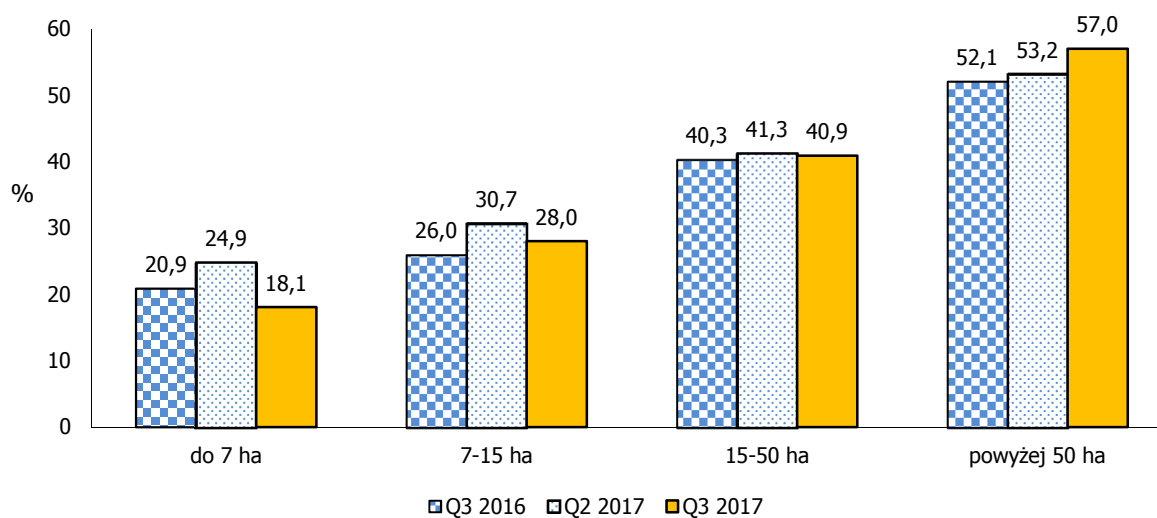
9. Inwestycje w maszyny i urządzenia

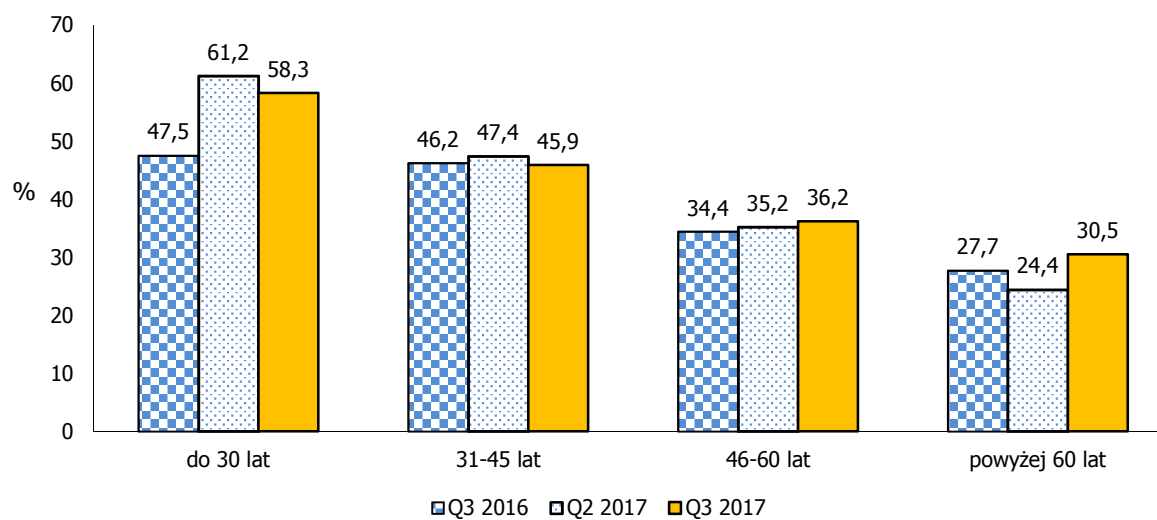
w %	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
dokonano	37,9	39,7	38,2	42,2	40,7	41,7
nie dokonano	62,1	60,3	61,8	57,8	59,3	58,3

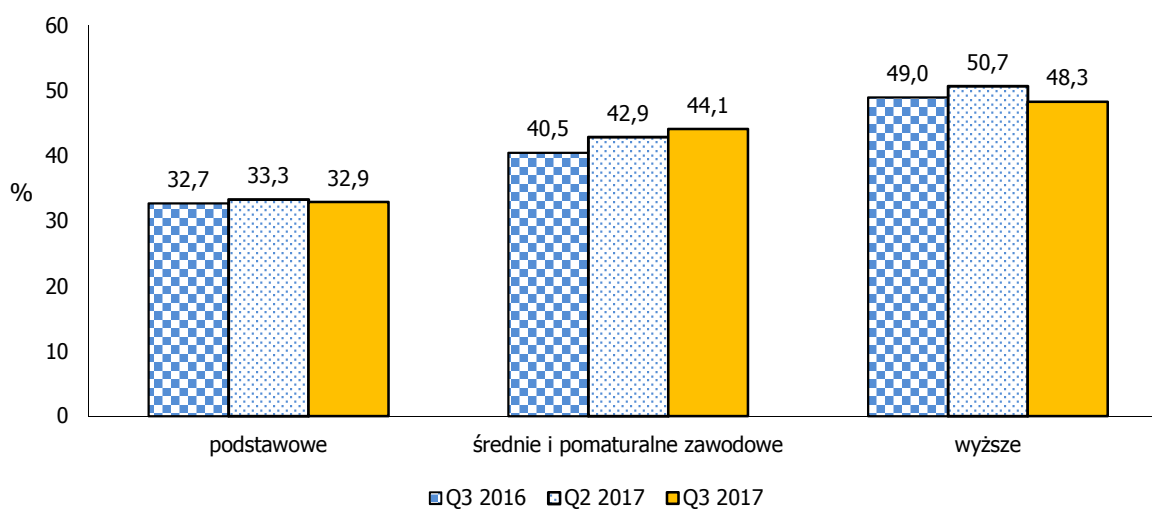
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

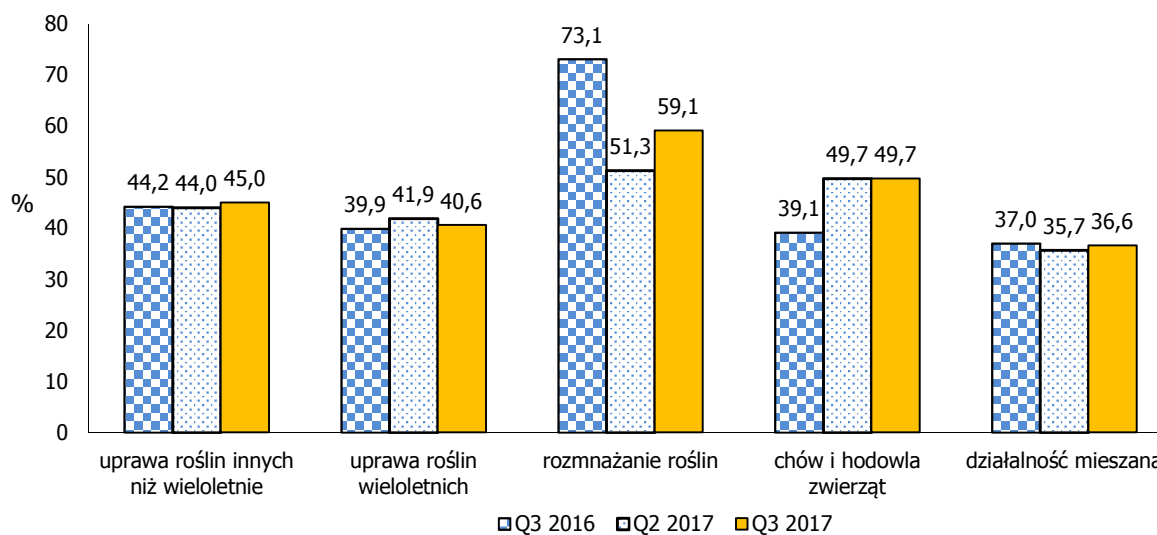
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

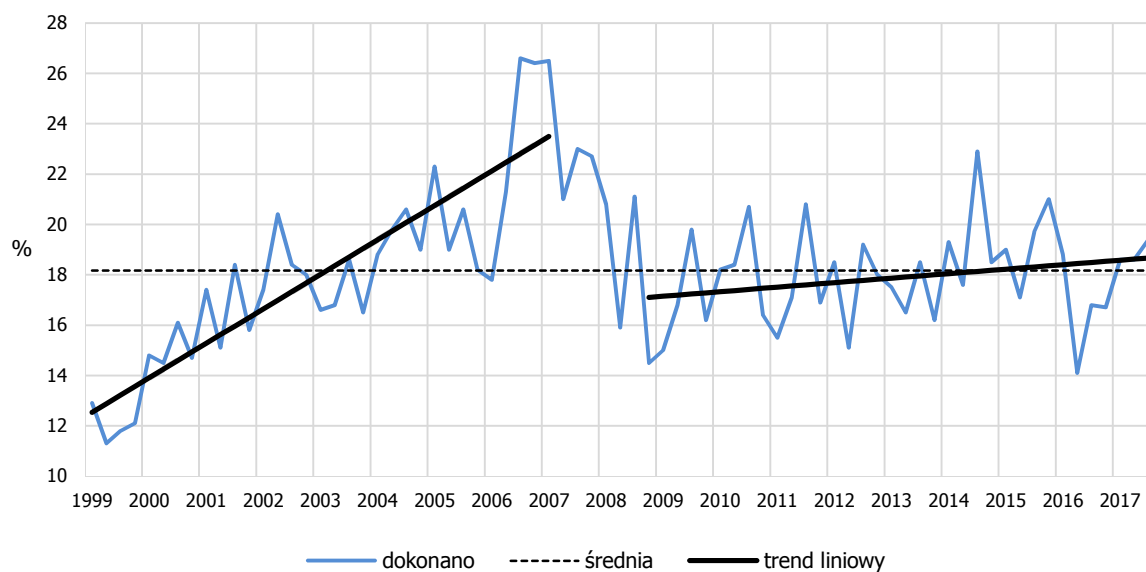
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

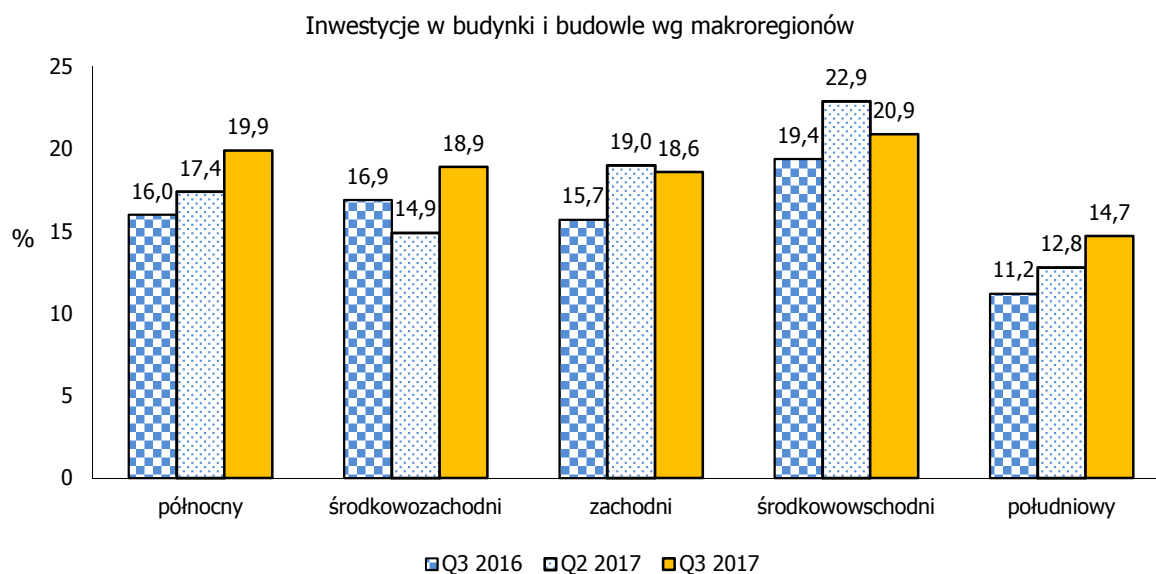
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg grup PKD 2007

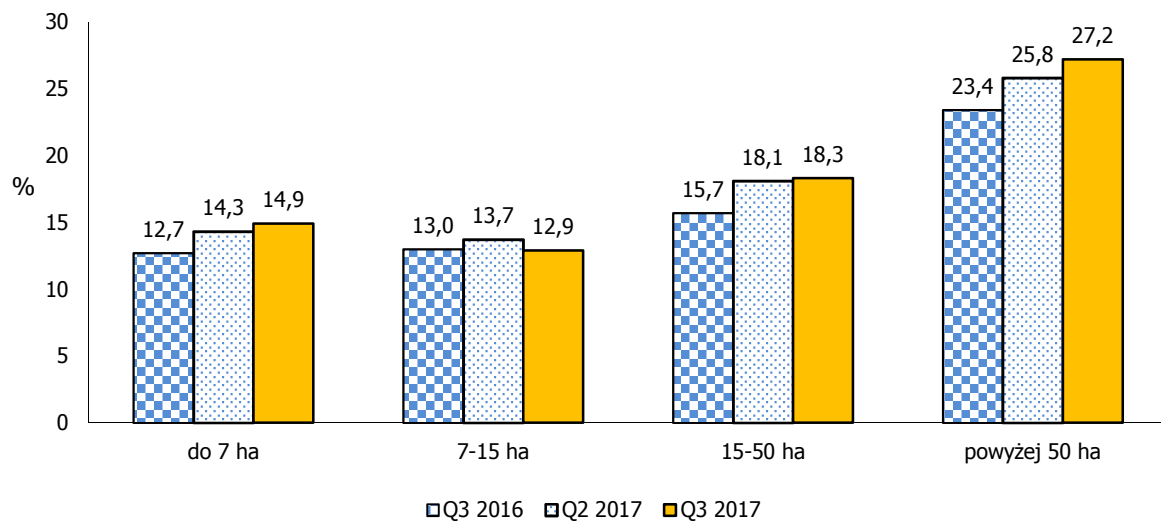
10. Inwestycje w budynki i budowlę

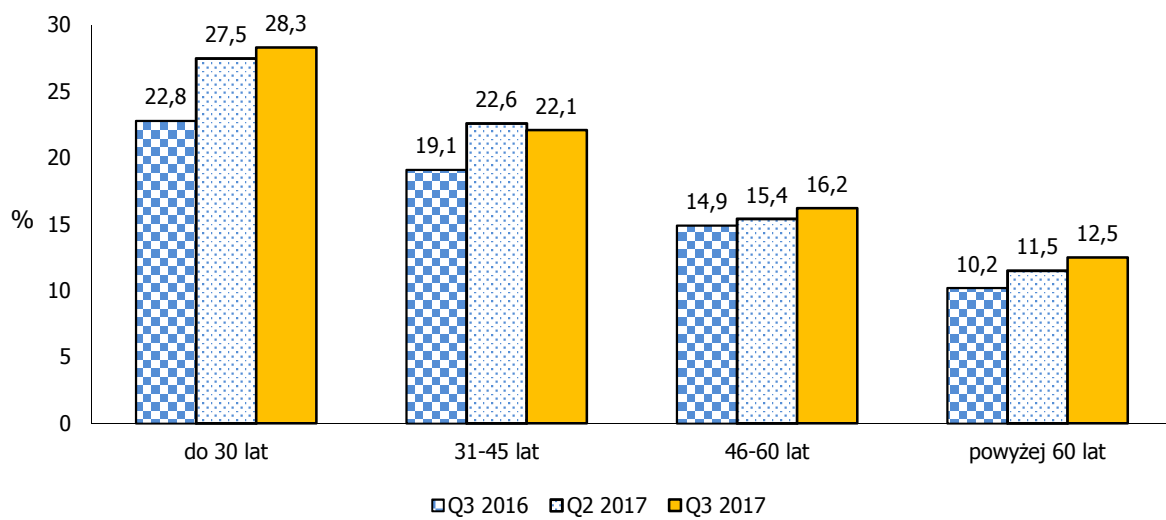
w %	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
dokonano	14,1	16,8	16,7	18,6	18,6	19,4
nie dokonano	85,9	83,2	83,3	81,4	81,4	80,6

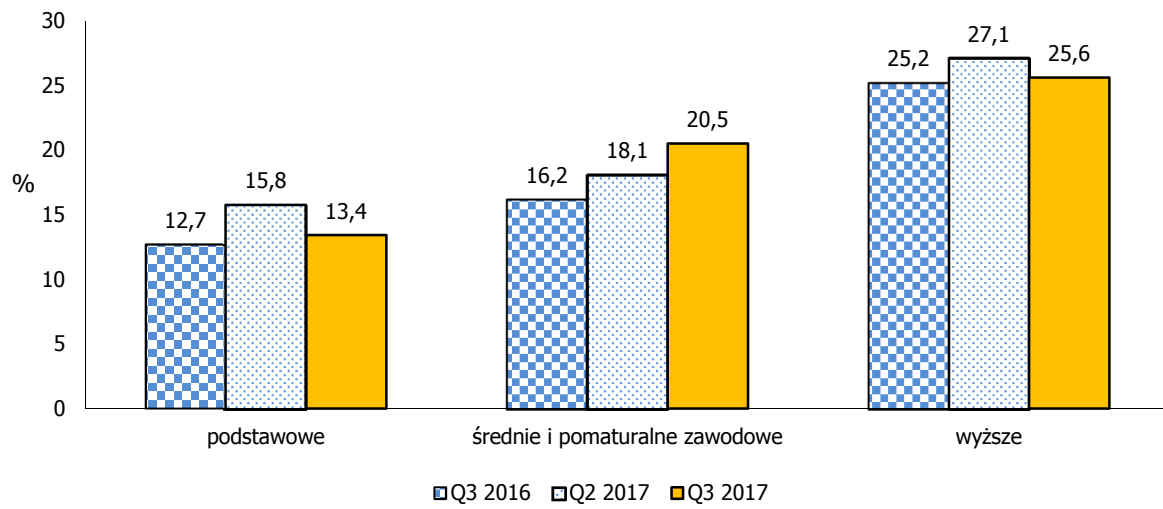
Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych

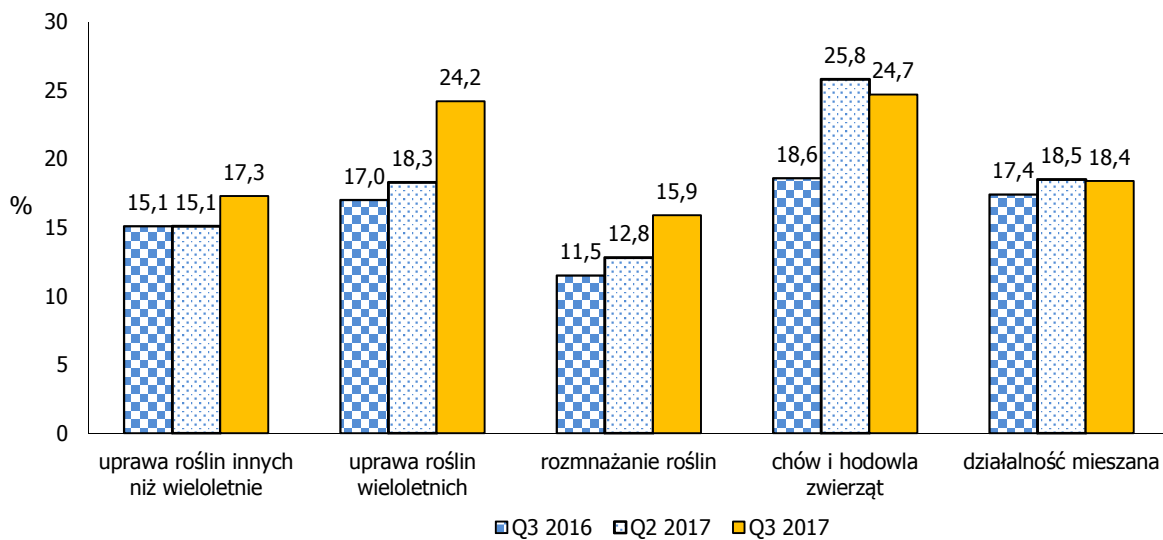
Inwestycje w budynki i budowle wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

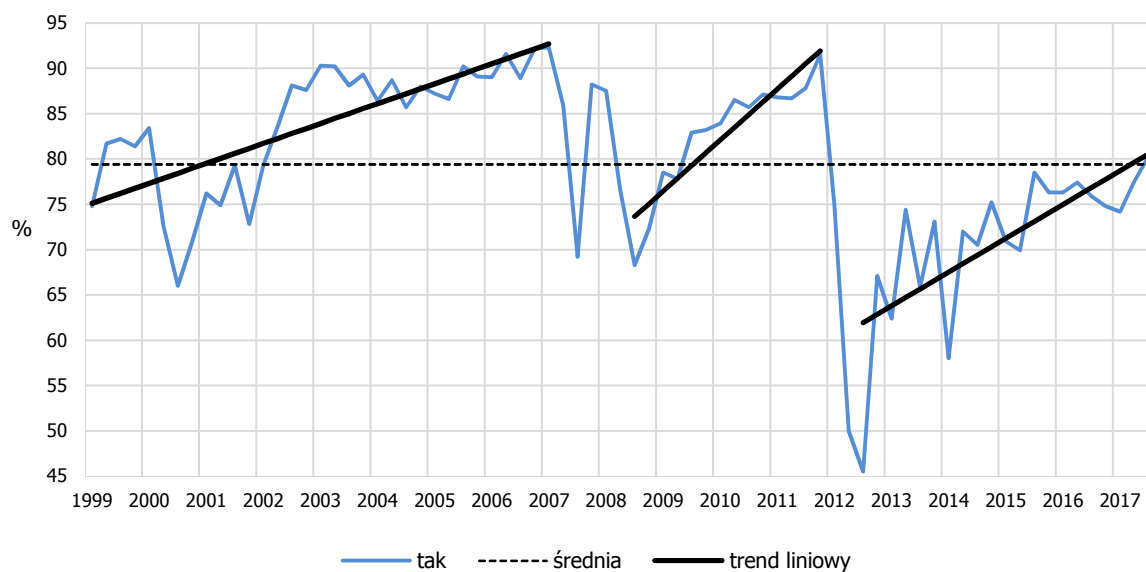
Inwestycje w budynki i budowlę wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

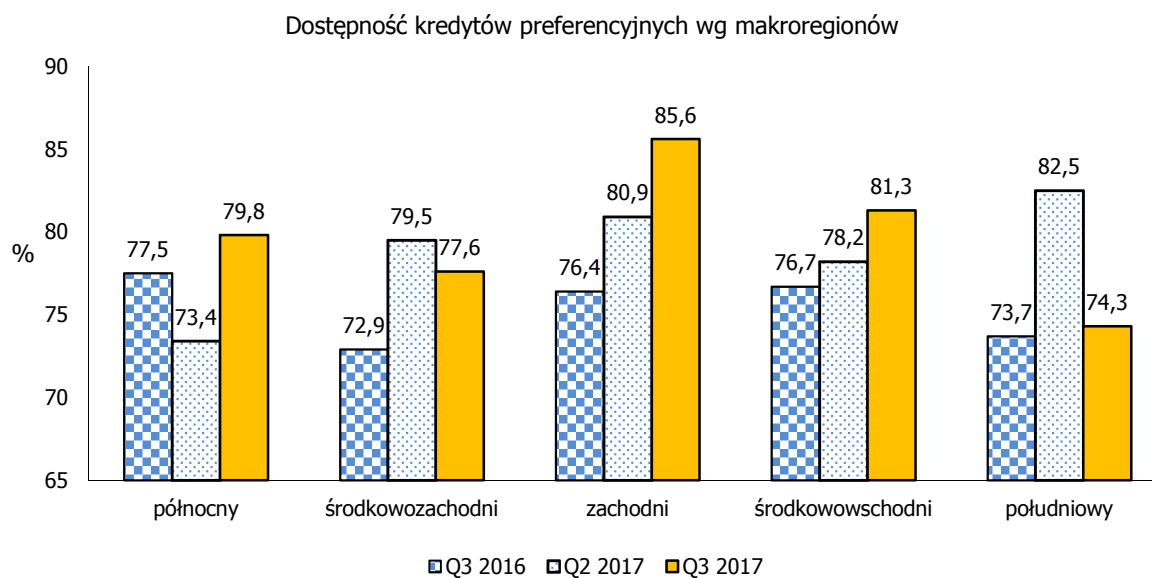
Inwestycje w budynki i budowlę wg grup PKD 2007

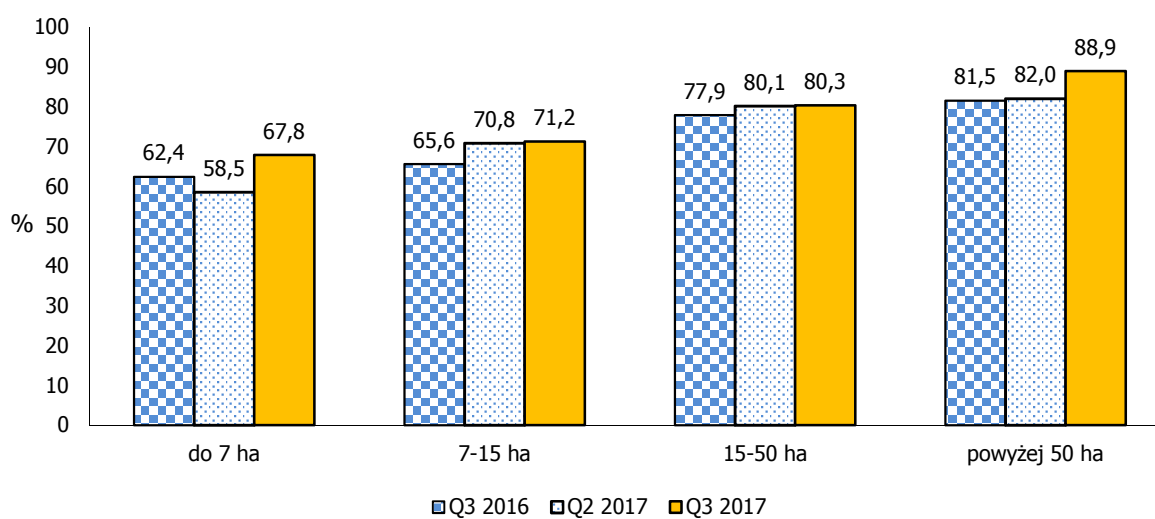
11. Dostępność kredytów preferencyjnych

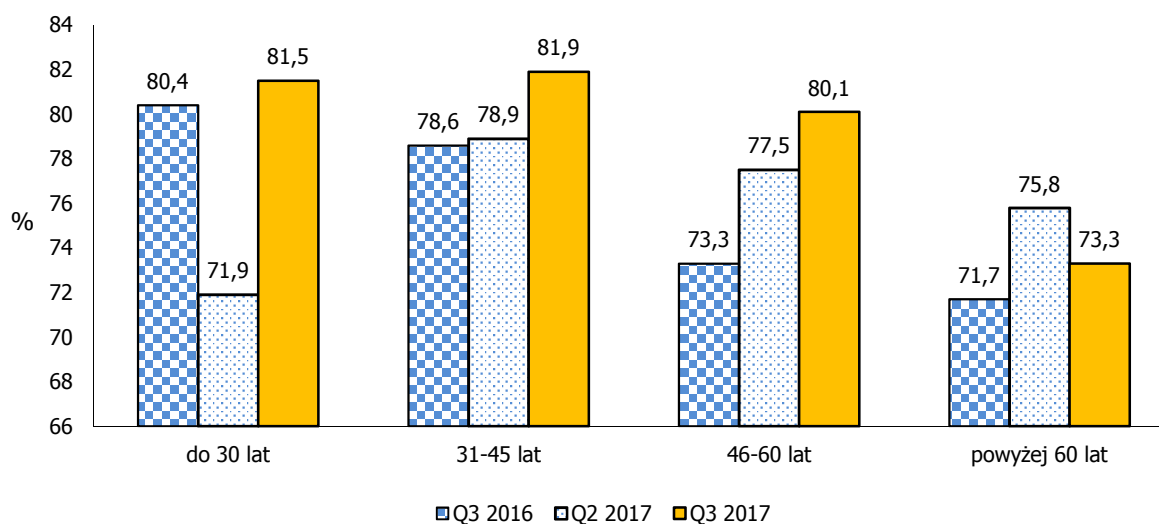
w %	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
tak	77,4	75,9	74,8	74,2	77,5	80,3
nie	22,6	24,1	25,2	25,8	22,5	19,7

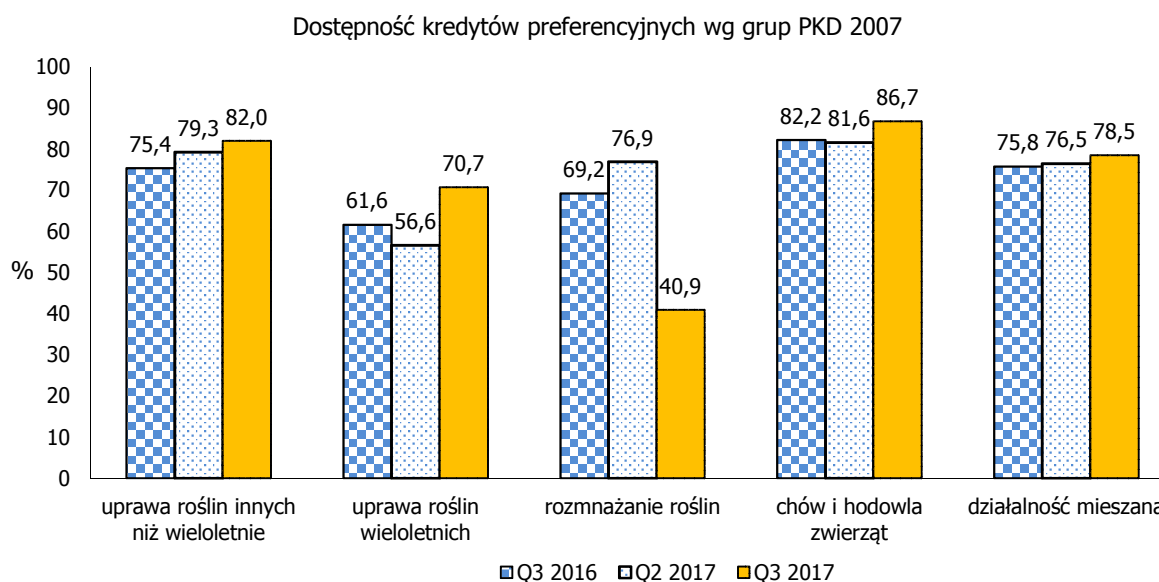
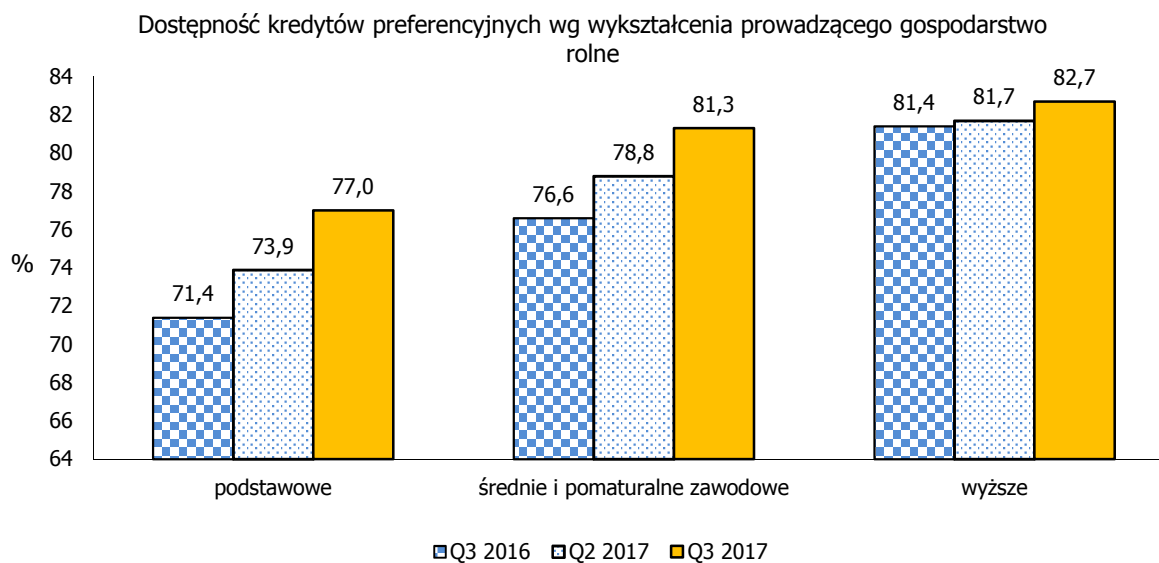

Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

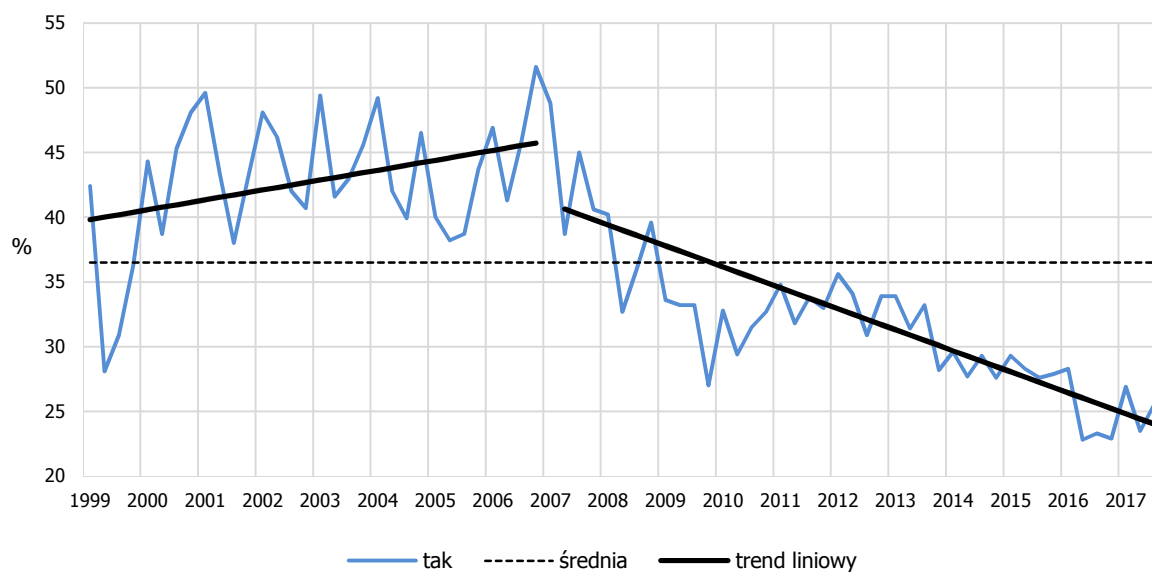

Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

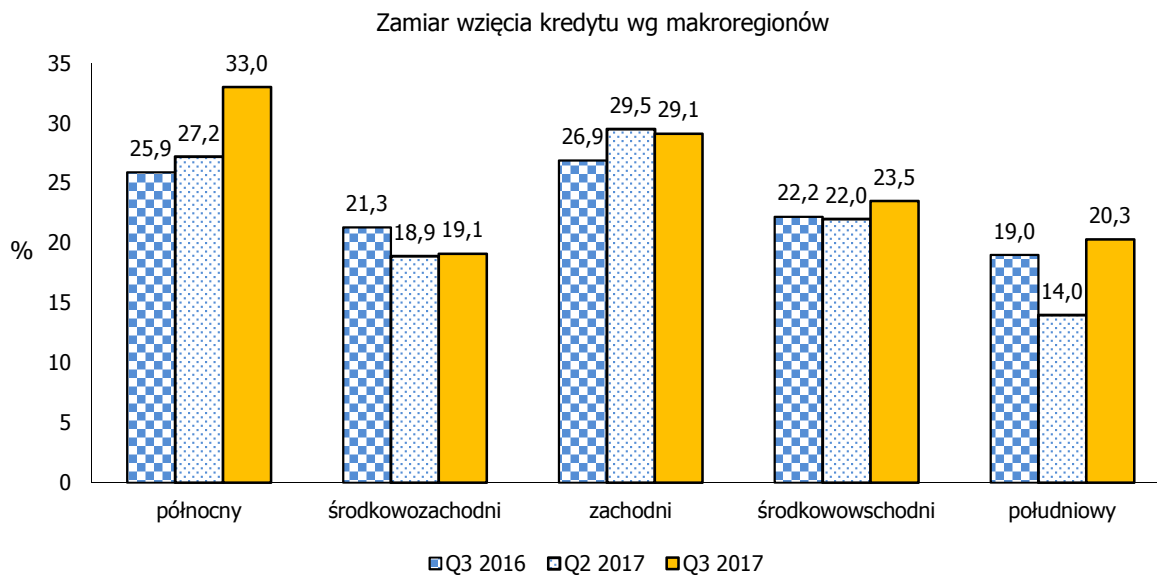

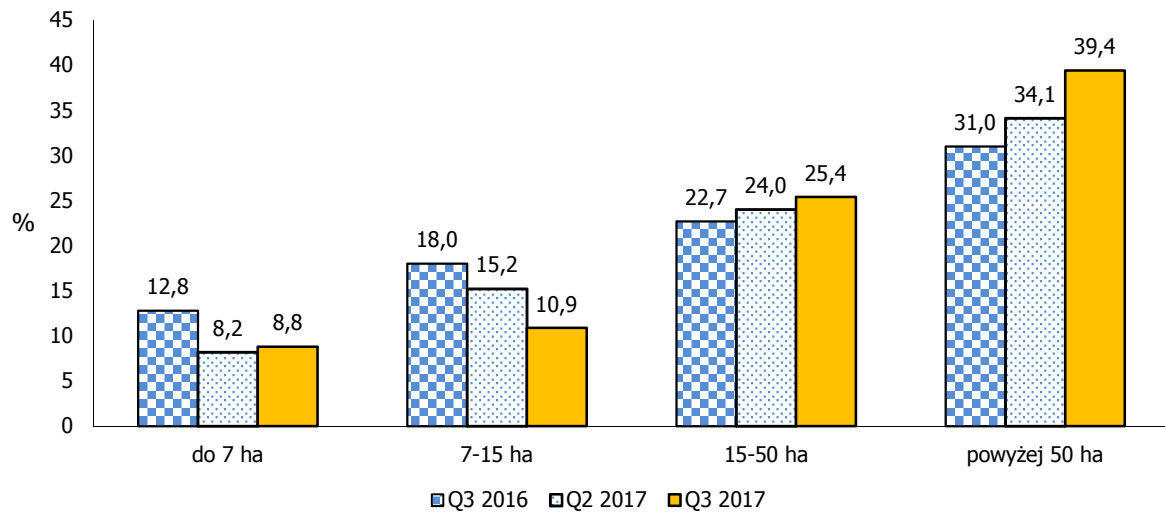
12. Zamiar wzięcia kredytu

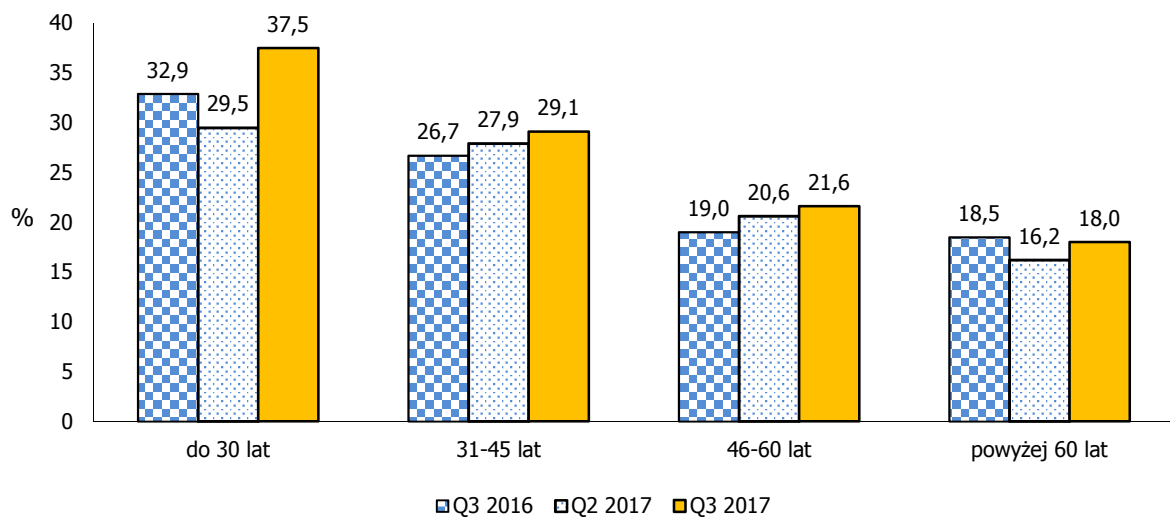
w %	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
tak	22,8	23,3	22,9	26,9	23,5	25,6
nie	77,2	76,7	77,1	73,1	76,5	74,4

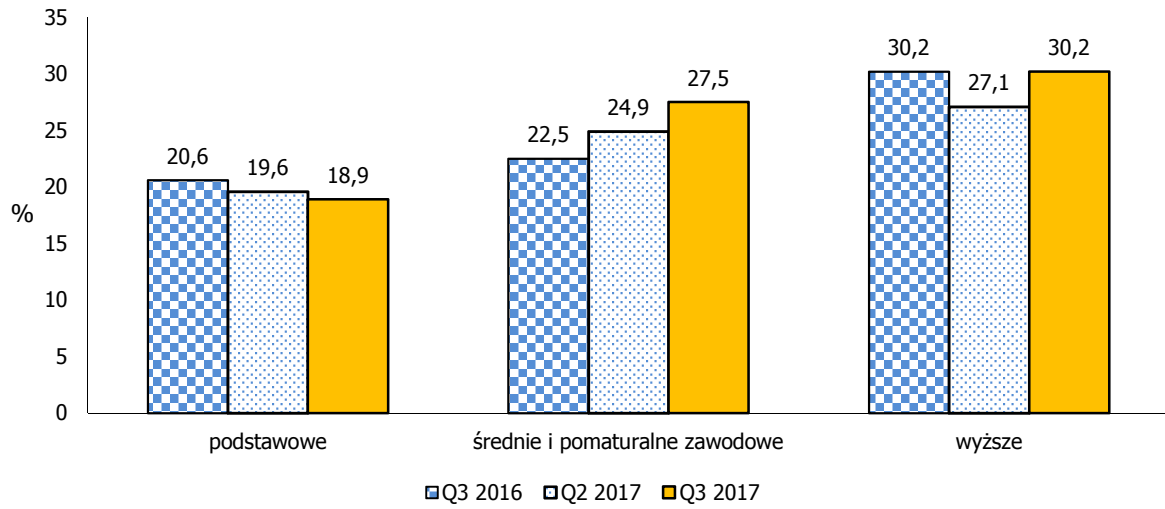
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

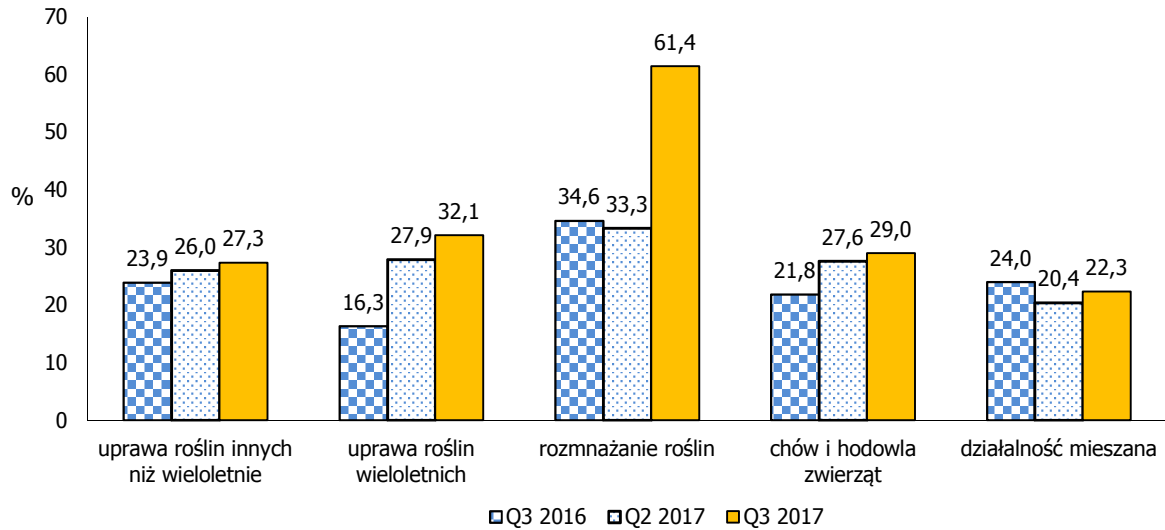
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

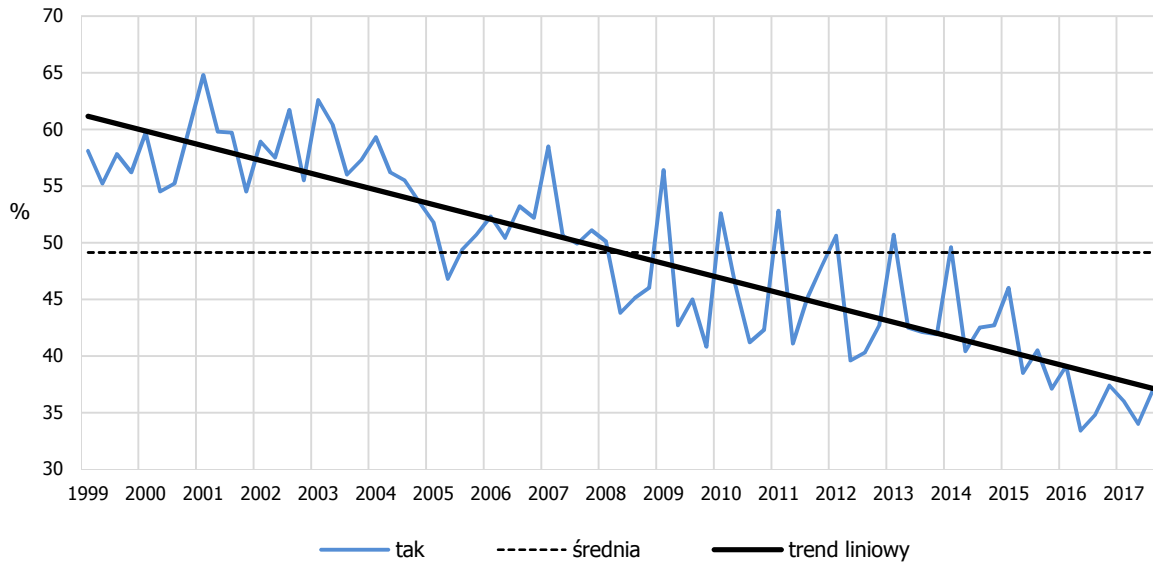
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

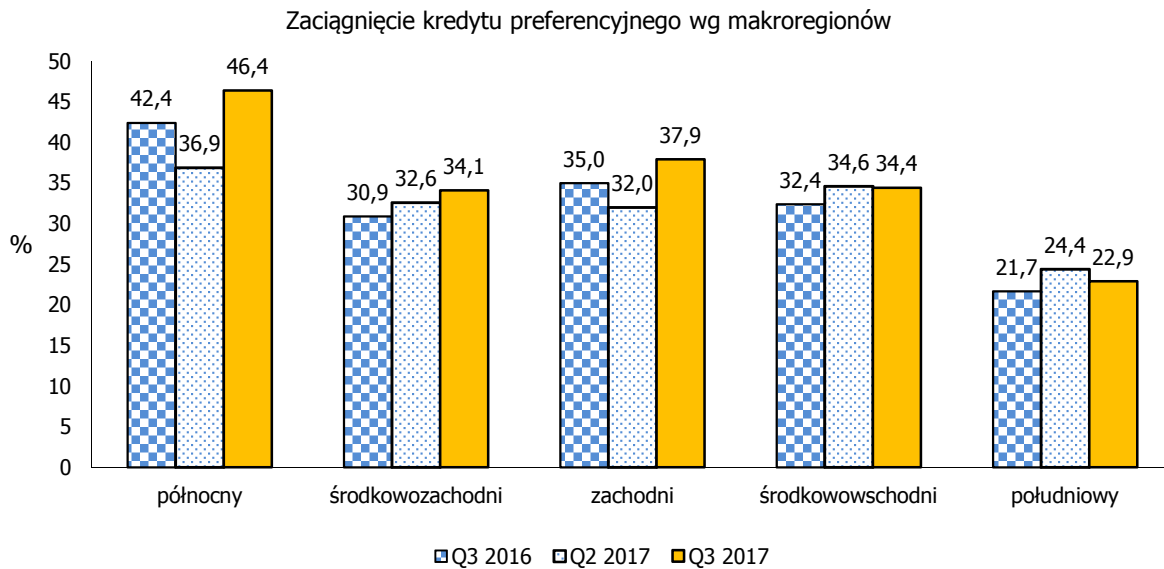
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

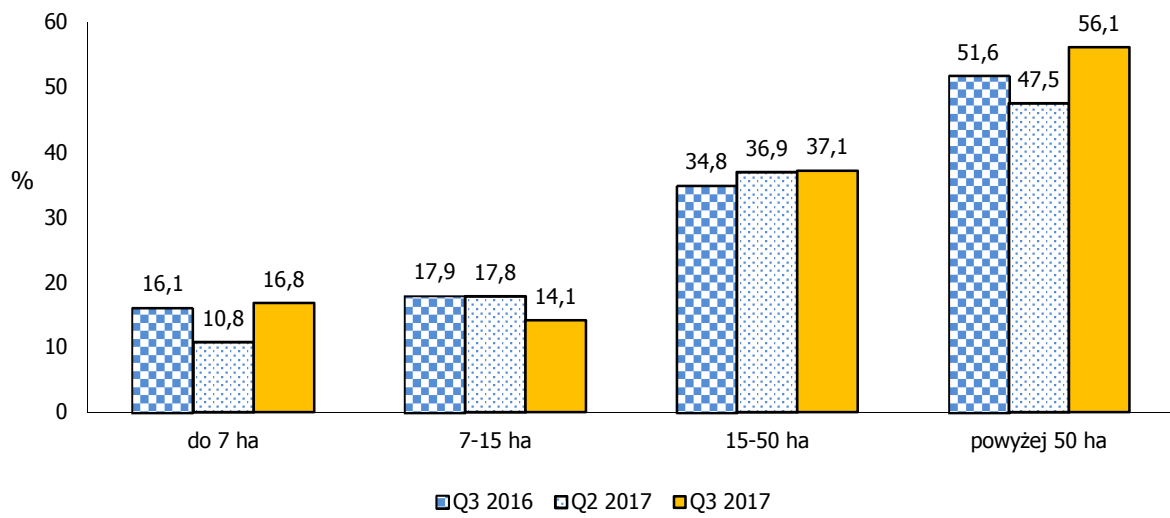
13. Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego

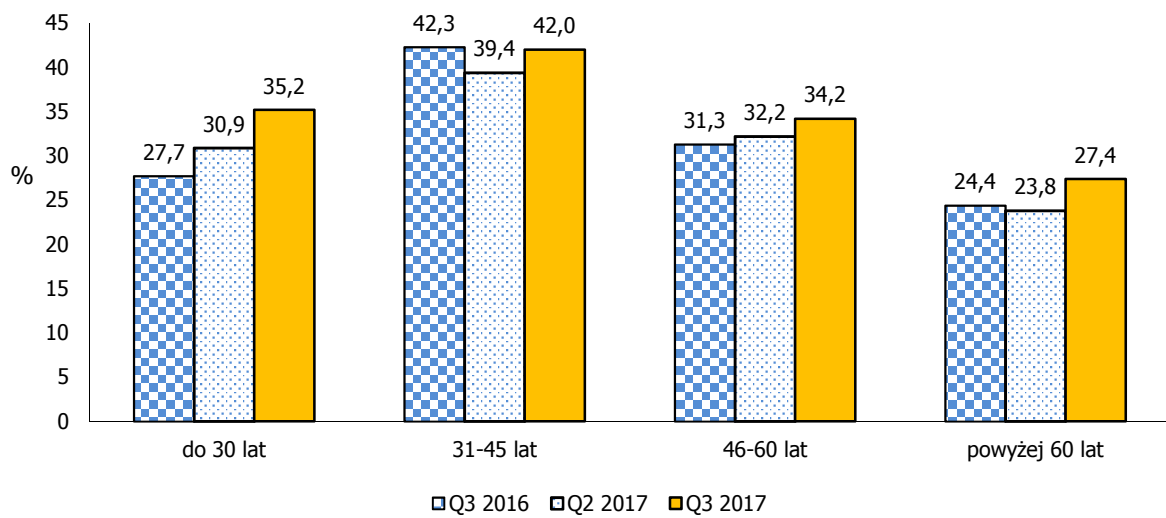
w %	Q2 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
tak	33,4	34,8	37,4	36,0	34,0	36,9
nie	66,6	65,2	62,6	64,0	66,0	63,1

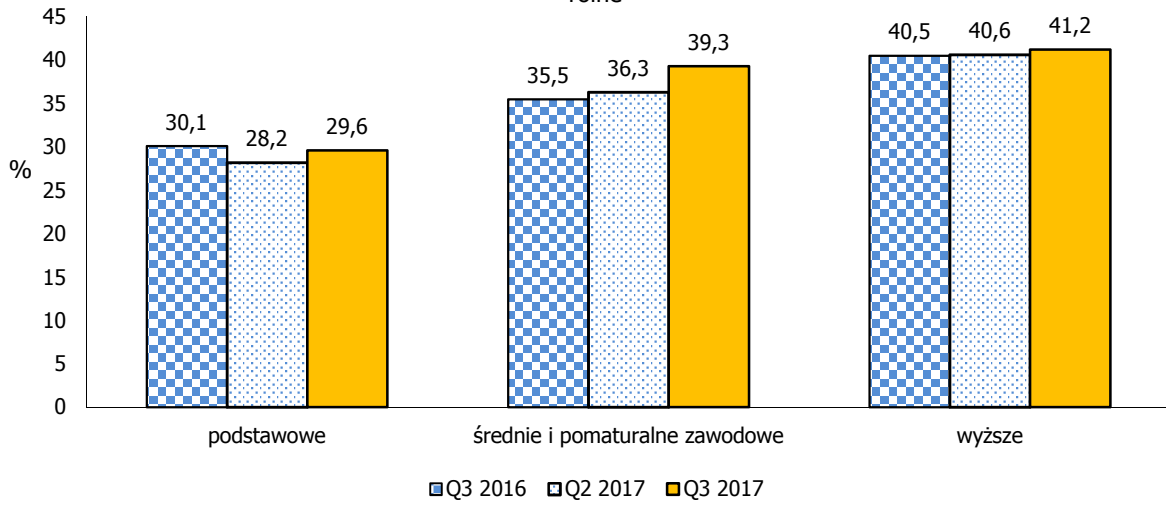
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

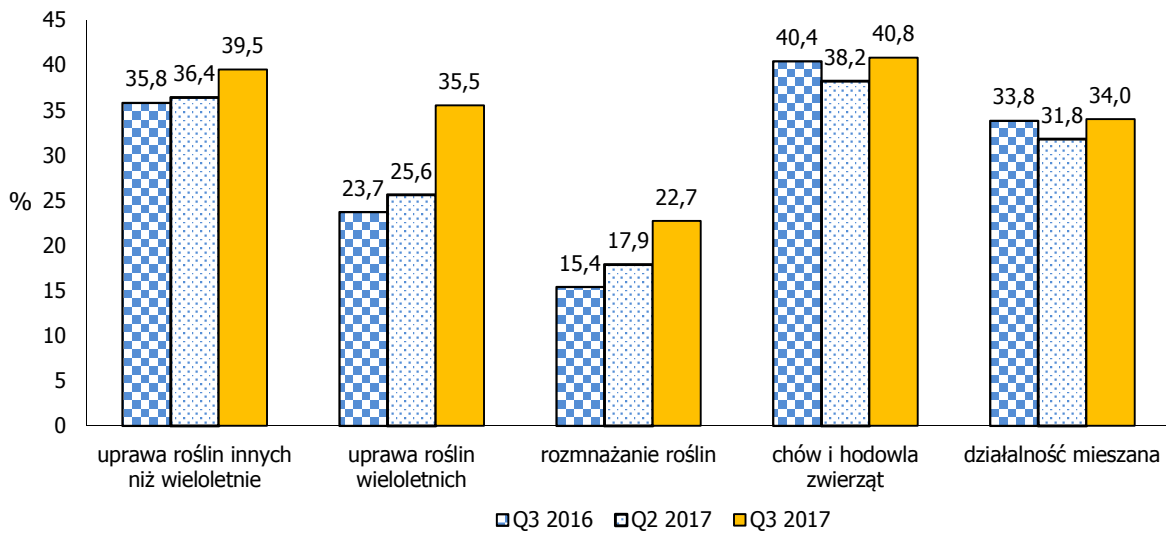
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

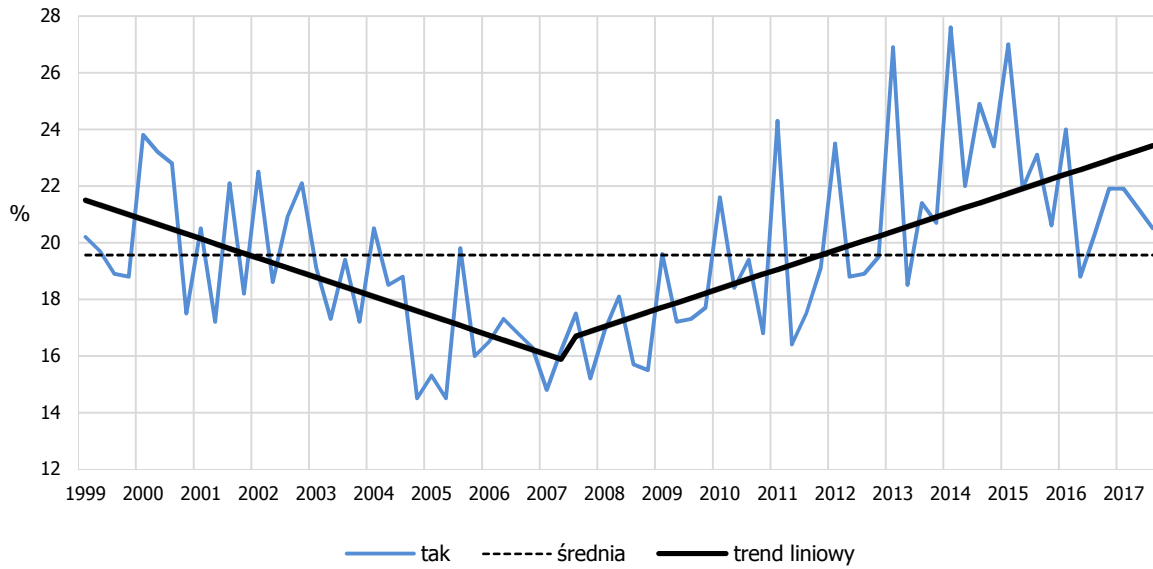
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

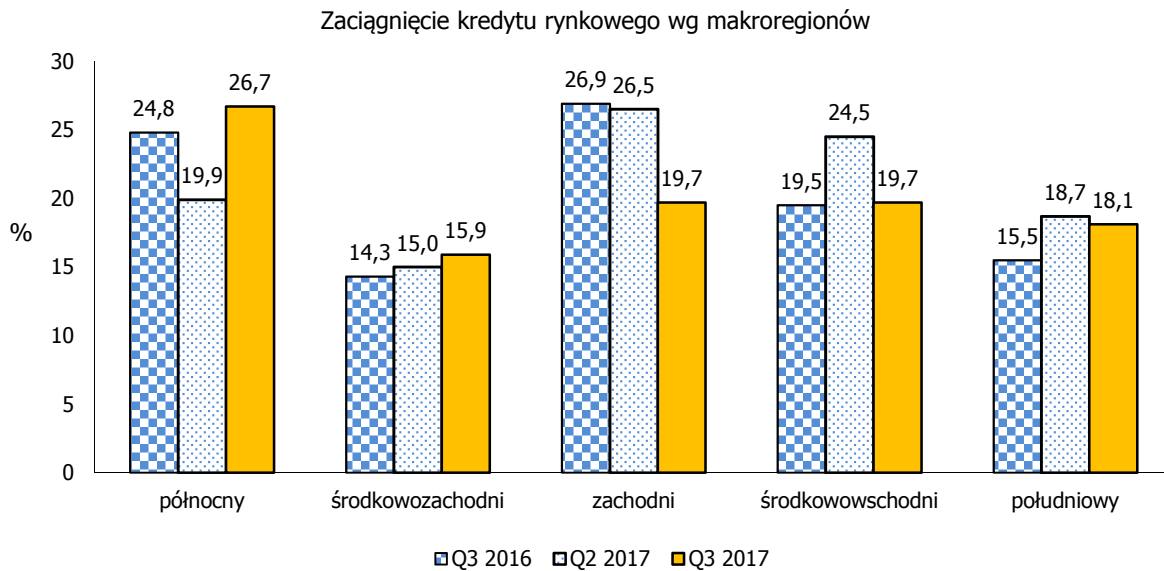
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg grup PKD 2007

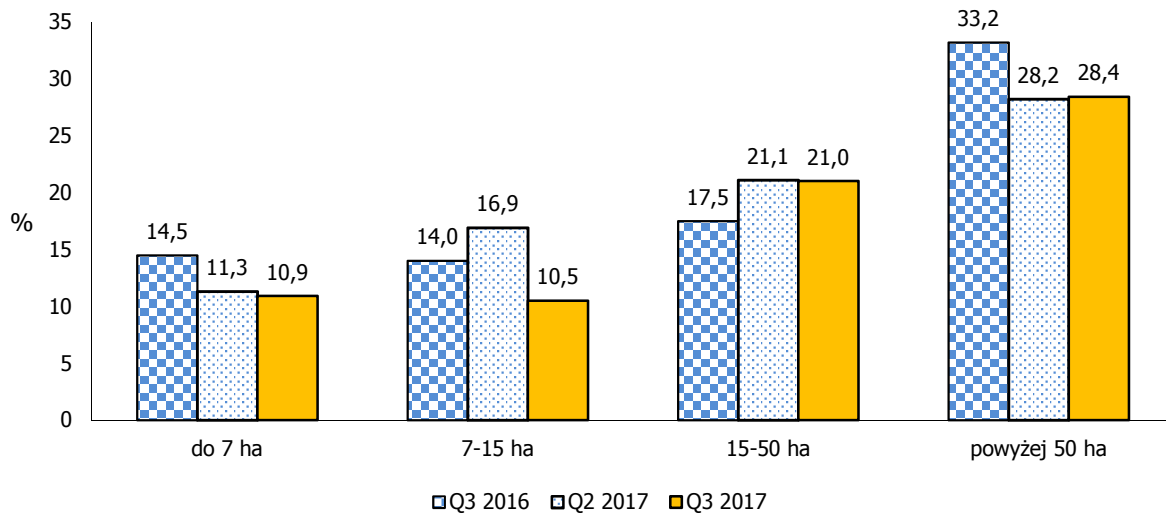
14. Zaciągnięcie kredytu rynkowego

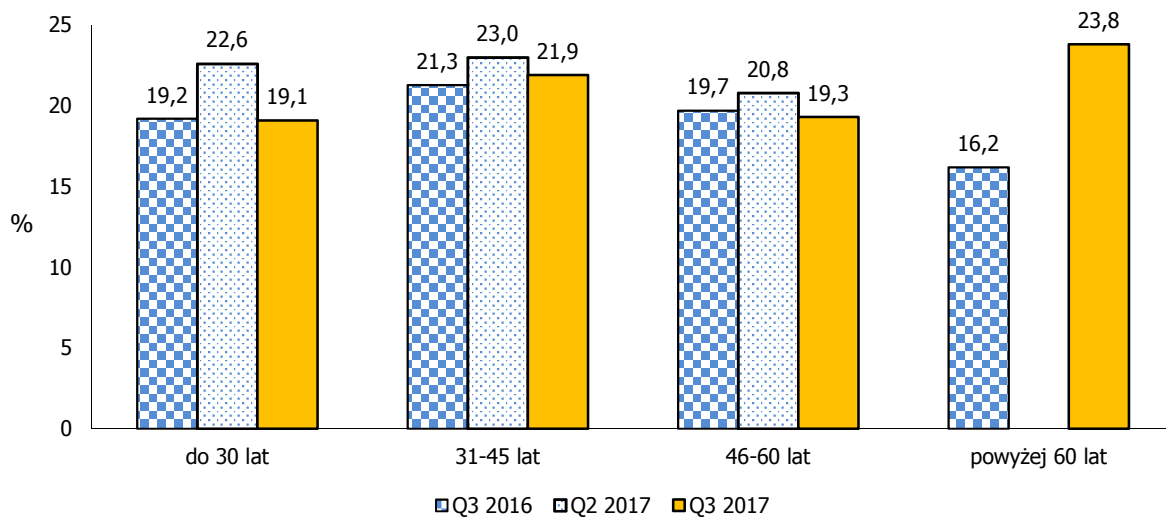
w %	Q1 2016	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017
tak	18,8	20,3	21,9	21,9	21,2	20,5
nie	81,2	79,7	78,1	78,1	78,8	79,5

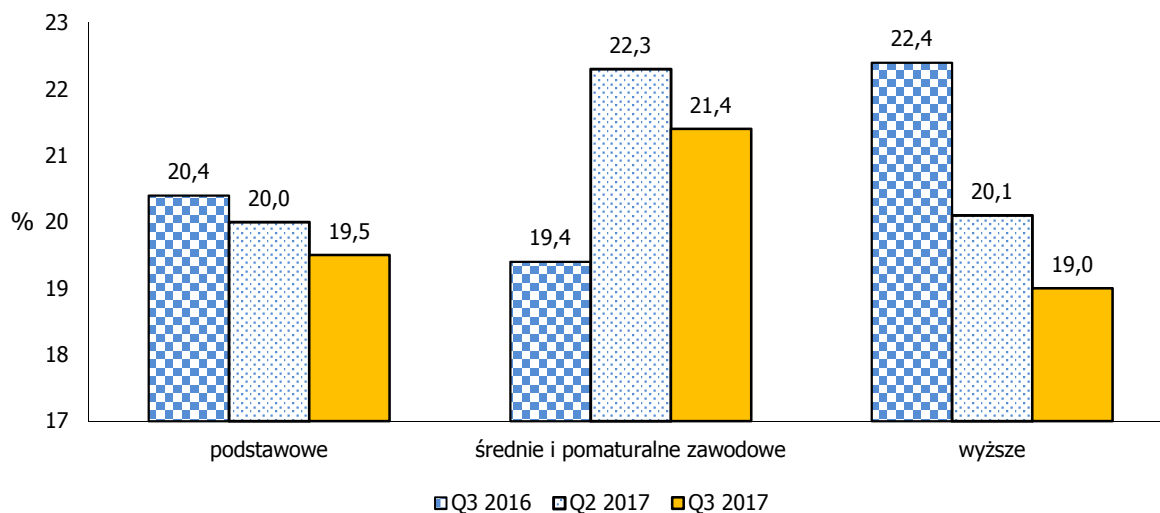
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

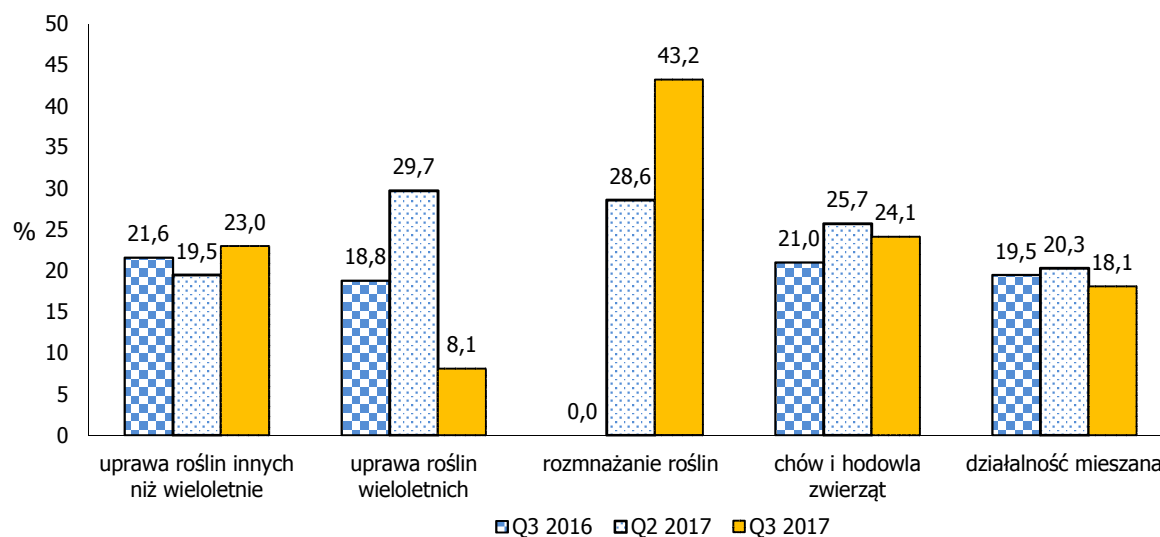
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg grup PKD 2007

III. SUMMARY

In the 3rd quarter of 2017 economic situation of Polish farms improved once again. The improvement, which has been ongoing for the last few quarters, was a result of favorable weather and aggravating conjuncture on global markets. The IRG SGH agricultural confidence indicator (IRGAGR) increased by 7.9 pts, from -0.6 pts to +7.3 pts. The increase was mainly due to a rise in farmers' money income – the smoothed money income indicator, one of the components of IRGAGR, grew by 11.2 pts, from -6.1 pts to +5.1 pts, contributing 95% to the growth of IRGAGR. The residual was effected by an increase in farmers' sentiments – the confidence indicator, the second component of IRGAGR, grew by 1.1 pts, and equals 10.5 pts now. The general indicator and its components are 14.2, 15.2 and 12.3 pts up from the respective last year figures. The three indicators nearly hit record highs.

The rise in farmers' income made their savings go up and indebtedness fall. They purchase more fodder and plant protection products, and increase investments, being more willing to buy them on credit. They are also more optimistic (the percentage of farmers who *fear* for their future is 10.1%, the second lowest figure ever noted). If farmers' expectations fulfil, the next quarter shall bring about record high indicators of agricultural activity.